МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКТА

СПРАВКА

за отразяване на постъпилите предложения и становища от обществените консултации по проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

№	Дата и начин на постъпване на стано-вището (официално, по ел. поща, чрез Портала за обществени консултации и т.н.)	Име на лице/наименование ЮЛ	Декларирани данни дали лицето действа от свое име или защитава позиция от името на друго лице/група лица	Предложения и становища	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**01.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**д-р Костадин Рангелов Костадинов, д. м.**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица:	С Решение № 10666/2025 г. ВАС окончателно потвърди отмяната на чл. 1, ал. 1, т. 1 от ПМС № 90/2000 г. в частта, изключваща студентите, приети по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ и чл. 21, ал. 2 и 3 ЗВО (платено обучение), от кръга на лицата с право на стипендия от държавния бюджет. Съдът прие, че ЗВО борави единствено с понятието „студенти“ и обвързва стипендията за успех само с критерия среден семестриален успех, без да разграничава по реда на приема или формата на обучение; че въвеждането на такова разграничение за първи път в подзаконов акт представлява недопустима **първична уредба** в противоречие с акта от по-висока степен; и — на самостоятелно основание — че изключването е **материално незаконосъобразно**, тъй като нарушава	**Приема се частично**	По т. 1 – относно измененията в чл. 70 и чл. 94 ЗВО (стипендиите) Предложението не се приема, тъй като законопроектът последователно разграничава правата, произтичащи от публичното финансиране на обучението, от правата на студентите, произтичащи от самото качество „студент“. Стипендиите от държавния бюджет представляват форма на публично финансово подпомагане, свързана с изпълнението на държавната политика във висшето образование и с финансирането на обучението на студентите, приети на места, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението. Не приемаме твърдението за нарушаване на равенството в третирането, тъй като

				равенството пред закона по чл. 6, ал. 2 КРБ и допуска различие в предоставянето на стипендии на основание, различно от успех или нужди, в противоречие с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията. Разглежданият законопроект възпроизвежда именно това разграничение, но вече на равнище закон: § 1 стеснява обхвата на чл. 8, т. 3 ЗВО до студентите на субсидирани места; § 5 и § 6 ограничават правото на стипендия и на кандидатстване за стипендия от държавния бюджет до приетите на места по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „а“ **в редовна форма на обучение**; § 7 урежда долна граница и таван на нарастване на таксите за платено обучение. **Законопроектът санира йерархичния порок, но не и материалната незаконосъобразност.** Пренасянето на разграничението от подзаконовия акт в самия ЗВО отстранява единствено първото основание за отмяна — упрека за първична уредба в акт от по-ниска степен. То обаче не преодолява второто, самостоятелно основание. Съображенията на ВАС за нарушение на чл. 6, ал. 2 КРБ и на чл. 3, буква „в“ от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието **не зависят от степента на нормативния акт, а от съдържанието на въведеното различие**: съдът е приел, че всички студенти, независимо от формата на обучение, се намират в идентично фактическо и правно положение спрямо учебните изисквания, поради което диференцирането на достъпа до стипендия за успех по признак, който корелира с имущественото състояние (начина на прием - субсидиран или		студентите, обучаващи се срещу заплащане и студентите, приета на места „държавна поръчка“, не се намират в идентично или сходно правно положение по отношение на начина на прием и финансиране на обучението си, поради което законодателят може да предвиди различен режим за предоставяне на социални плащания, финансирани от държавния бюджет. Фактическото положение на студента в платена форма е резултат от неговия личен, свободен избор, обвързан с определени правни последици. Студентите, избрали платено обучение, сключват договор с университета, при който съзнателно приемат да споделят финансовата тежест на образованието си. Студентите по държавна поръчка преминават през по-строг конкурентен подбор, тъй като местата са силно ограничени. Това поставя двете групи студенти в различна изходна позиция, което обосновава и различно третиране от страна на държавата. Практиката на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) съдържа решения, които подкрепят тезата, че разделението между студенти „държавна поръчка“ и „платено обучение“ за целите на държавното финансиране е обективно оправдано и не представлява дискриминация. Освен това, не е налице защитен признак по смисъла на чл. 6 от Конституцията на Република България и чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация.

				платен), е недопустимо. Тази логика е приложима в еднаква степен и към законова разпоредба. Следва да се отчете, че по силата на **чл. 5, ал. 4 КРБ** Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието има предимство пред нормите на вътрешното законодателство, които ѝ противоречат; поради това дори законово закрепеното разграничение остава изложено на риск да бъде оставено без приложение от ВАС, както и на риск от установяване на противоконституционност от Конституционния съд. Правителството обосновава разграничението с целевия характер на бюджетния ресурс и с държавната политика в областта на висшето образование, довод, който ВАС вече е отхвърлил. Въпросът за неговата конституционна издържаност е действително спорен и подлежи на самостоятелна преценка от Конституционния съд, но настоящият законопроект не съдържа аргументация, която да разсее това съмнение. **Повторно въвеждане на условието „в редовна форма на обучение“.** § 5 и § 6 обвързват стипендията от държавния бюджет не само с приема на субсидирано място, но и с редовната форма на обучение. Следва да се отбележи, че отмяната на израза „в редовна форма на обучение“ в ПМС № 90/2000 г. беше оставена в сила с окончателно съдебно решение по същите съображения, че ЗВО не диференцира по форма на обучение. Законопроектът възстановява това ограничение, с което възпроизвежда втори порок, вече установен по съдебен ред. Ако		В поредица от решения КЗД категорично приема, че начинът на прием в университет, формата на обучение или начинът на финансиране е правен статус, формиран от индивидуалните академични резултати, а не защитен признак. Правният статус се придобива по избор на лицето и зависи от неговите индивидуални резултати (успех на изпитите). Тъй като не е налице трайно лично или социално качество (като увреждане, раса или пол), различното третиране на база "статус" не е дискриминация. Следователно, твърдението, че законопроектът въвежда дискриминация е неоснователно. Критерият за разграничение не е имущественото състояние на студентите, а статутът на студентите, което представлява обективно различие, свързано с организацията и финансирането на държавната образователна политика. Конституционният принцип на равенството не изключва различно третиране на различни категории лица, когато то е основано на обективен критерий и преследва легитимна обществена цел. Насочването на финансови стимули (стипендии) само към студентите, чието обучение държавата вече е преценила като приоритетно (държавна поръчка), преследва легитимна цел — оптимизиране на публичните разходи и стимулиране на сектори от стратегическо значение за икономиката.

				това ограничение бъде запазено, мотивите към законопроекта следва изрично да обосноват неговата пропорционалност и съответствието му с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията. **Оценка на § 7 (чл. 95, ал. 4 ЗВО).** Разпоредбата въвежда две едновременни ограничения върху таксата за платено обучение: долна граница от 50 на сто от средствата за издръжка на обучението и таван на нарастването ѝ в рамките на целия срок на обучение на конкретен студент — не повече от 20 на сто спрямо определената през първата година. Механизмът на тавана е защитен за студента, тъй като гарантира предвидимост на разходите; същевременно клаузата „*дори ако максимално допустимият увеличен размер е под законово определения минимум*“ поражда вътрешна несъгласуваност, доколкото допуска дължимата такса да остане под обявения законов минимум. Това е приемливо като преходна защита, но е желателно редакционно да се уточни, че таванът дерогира минимума единствено за студенти, вече започнали обучението си, за да се избегне тълкувателна неяснота. Отделно, § 8 придава обратно действие на § 7 спрямо приетите през 2025/2026 г., което е благоприятно за адресатите, но следва да бъде изрично обвързано с недопускане на преизчисляване в тяхна вреда. **4. Регулаторна празнота обаче има.** Законопроектът урежда таксата за обучение (§ 7) и преразпределя компетентността по таксите за кандидатстване (§ 2 заличава „за		Държавният бюджет има ограничена рамка. Държавата има конституционното право и задължение да определя приоритети при разходването на средствата на данъкоплатците. Според практиката на Конституционния съд и Европейския съд по правата на човека, различното третиране не е дискриминация, ако е „обективно и разумно оправдано“ (принцип на пропорционалност). Чрез приема в държавна поръчка държавата планира нуждите от кадри за пазара на труда. Изключването на студентите, платено обучение, от стипендиите, предоставяни от държавния бюджет, не е дискриминация, а пазарен регулатор. Тъй като платеното обучение е алтернативна форма за достъп до висше образование (често с по-ниски бариери за прием), държавата балансира този по-лесен достъп чрез отказ от допълнително финансово субсидиране. Следва да се има предвид, че посоченото решение на Върховния административен съд е постановено по отношение на разпоредба на подзаконов нормативен акт и е свързано с липсата на законова делегация за въвеждането на съответното ограничение. Именно с настоящия законопроект се предлага въпросът да бъде уреден изрично на законово ниво, което е от компетентността на Народното събрание. По т. 2 – относно условието „редовна форма на обучение“

				кандидатстване и“ в чл. 9, ал. 3, т. 7, а § 4 възлага на академичния съвет ежегодното им утвърждаване по чл. 30, ал. 1, т. 12). Извън обхвата му остава обаче обширна категория такси, **които висшите училища събират без единна законова рамка**: за издаване на дипломи, дубликати, явяване на поправителни и ликвидационни сесии, академични справки, уверения и заверки; за презаписване и промяна на специалност или форма на обучение; за различни административни и технически услуги. При липса на законово изискване за **разходоориентираност** (обвързване на размера на таксата с действителните разходи по предоставяне на услугата) тези такси могат да се определят непропорционално и да функционират като скрит източник на приходи, което поставя финансова бариера пред достъпа до образование и възпроизвежда, на административно равнище, същите съображения за равнопоставеност и пропорционалност, изведени от ВАС по отношение на стипендиите. Децентрализацията на определянето на таксите към академичния съвет по § 4 засилва този риск, тъй като при отсъствие на обща методика е възможно съществено разминаване между висшите училища. Налице е и вътрешна несъгласуваност с логиката на самия законопроект: § 3 (новите чл. 10, ал. 7 и 8 ЗВО) и § 11 въвеждат **служебно установяване** на завършено образование чрез проверка в регистрите, което следва да намали необходимостта гражданите да се снабдяват и да заплащат за документи, чието съдържание вече е достъпно по		Ограничаването на държавните стипендии до студентите в редовна форма на обучение е обусловено от социалната функция на този вид подпомагане. Редовната форма предполага ежедневно участие в учебния процес и значително по-ограничени възможности за упражняване на трудова дейност, поради което държавата традиционно предоставя по-широка социална подкрепа именно на тази категория обучаеми. Студентите в задочна, дистанционна и други форми на обучение организират обучението си по различен начин, което обуславя различна необходимост от държавна социална подкрепа. Следователно е налице обективно и разумно оправдание за различния режим. По т. 3 – относно редакцията на чл. 95, ал. 4 ЗВО Предложената редакция на чл. 95, ал. 4 е достатъчно ясна и не поражда противоречие между минималния размер на таксата и ограничението за нейното увеличение. Целта на разпоредбата е едновременно да осигури минимален размер на таксите за новоприетите студенти и да гарантира предвидимост за студентите, които вече са започнали обучението си. Именно поради това законопроектът изрично предвижда, че ограничението за увеличението на таксата през периода на

				служебен ред. Тази взаимовръзка не е нормативно отразена. Законопроектът постига формална (йерархична) законосъобразност на разграничението между субсидирано и платено обучение по отношение на стипендиите от държавния бюджет, но не преодолява същинската материалноправна уязвимост, установена от ВАС, а именно съответствието с чл. 6, ал. 2 КРБ и с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията за дискриминация, който по силата на чл. 5, ал. 4 КРБ има предимство пред закона. Като преповтаря и вече отмененото по съдебен ред условие „в редовна форма на обучение“, проектът увеличава риска от последващо оспорване. Наред с това законопроектът пропуска възможността да уреди последователно таксите с административен характер, което е необходимо както за защита на достъпа до образование, така и за съгласуваност с въвеждането служебно установяване. **1. Препоръки** 1. **Обосноваване на пропорционалността.** Мотивите към законопроекта да съдържат изрична преценка за съответствие на § 1, § 5 и § 6 с чл. 6, ал. 2 КРБ и с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията, включително аргумент защо разграничението почива на успех или нужди, а не на имуществено състояние. 2. **Преразглеждане на условието „в редовна форма на обучение“** в § 5 и § 6 предвид окончателната му отмяна в ПМС № 90/2000 г.; при запазването му		обучение има предимство пред законово определения минимум. По т. 4 – относно административните такси на висшите училища Предложението е извън предметния обхват на законопроекта. Настоящият законопроект има ограничен предмет, насочен към подобряване на административното обслужване чрез служебен обмен на данни, изменение на режима на таксите за обучение и промени относно студентските стипендии. Таксите за административни услуги на висшите училища не са предмет на извършената предварителна оценка на въздействието и общественото обсъждане и не следва да бъдат изменяни в рамките на настоящия законопроект. При необходимост въпросът може да бъде предмет на самостоятелен анализ и отделна законодателна инициатива. По т. 5 – относно принципа на разходоориентираност Предложението излиза извън предмета и целите на законопроекта. Размерът на отделните административни такси зависи от особеностите на съответното висше училище и неговата организация и не следва да бъде предмет на обща законова регламентация в настоящото производство. Освен това висшите училища разполагат с

				самостоятелна обосновка на пропорционалността. 3. **Редакционно прецизиране на § 7 (чл. 95, ал. 4)**, така че съотношението между 50-процентовия минимум и 20-процентовия таван да е недвусмислено. Таванът да дерогира минимума единствено за студенти, започнали обучението си, с изрична забрана за преизчисляване в тяхна вреда. 4. **Въвеждане на принцип на разходоориентираност** за таксите с административен и технически характер: нова алинея в чл. 95 ЗВО, предвиждаща, че таксите за издаване на документи, дубликати, справки и заверки, за поправителни и ликвидационни изпити и за други административни услуги не могат да надвишават действителните разходи за предоставянето им. 5. **Публичност и изчерпателност на таксите:** изискване висшите училища да приемат и оповестяват публичен, изчерпателен ценоразпис на всички дължими такси, с изрична забрана за събиране на такси, които не са предварително обявени. 6. **Обвързване със служебното установяване:** изрична разпоредба, че за целите на проверката по новите чл. 10, ал. 7 и 8 ЗВО не се дължат такси от лицата и че се преустановява събирането на такси за документи, чиято информация е достъпна на съответния административен орган по служебен ред. 7. **Рамка за пределните размери:** делегиране на министъра на образованието и науката да определи с наредба методика или максимални		гарантирана от Конституцията академична автономия, включително относно управлението на собствените си финансови ресурси. По т. 6 – относно публичен ценоразпис Не е обоснована необходимостта от предложението. Висшите училища и към настоящия момент публикуват информация за определените такси по реда на Закона за висшето образование, Закона за достъп до обществена информация и вътрешните си правила. Не е налице необходимост от допълнителна законова регламентация. По т. 7 – относно отпадане на таксите за документи при служебен обмен Законопроектът вече постига преследваната цел чрез въвеждане на служебното удостоверяване на обстоятелствата, без гражданите да представят дипломи, когато данните се съдържат в съответния регистър. Не е необходимо изрично да се урежда въпросът относно административните такси, тъй като служебната проверка не представлява административна услуга, заявявана от гражданите, а вътрешнослужебна дейност на администрацията. По т. 8 – относно методика за пределните размери на административните такси

				размери на административните такси, за да се осигури съпоставимост между висшите училища и да се предотврати произволно ценообразуване. 8. **Предвидимост на административните такси:** разпростиране на защитата по подхода на § 7 - таван на нарастването в хода на обучението на конкретния студент и върху таксите с административен характер.		Предложението не съответства на принципа на академичната автономия на висшите училища. Размерът на административните такси зависи от организацията на дейността, разходите и спецификата на всяко висше училище. Въвеждането на единна централизирана методика не отчита тези различия и би довело до неоправдано ограничаване на автономията на висшите училища, гарантирана от Конституцията и Закона за висшето образование.
2.	**02.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Росен Григоров**	☒ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: ….	**1.** Не дискриминирайте за пореден път студентите в платена редовна форма на обучение. С изменението в чл. 8, т. 3 искате да ги лишите дори от възможността да ползват университетския стол! Част от студентите, които се обучават срещу заплащане, са хора, за които това е второ висше образование - тоест те искат да се усъвършенстват, да придобият допълнителна квалификация, да усвоят още знания, с които да са по-полезни за себе си и обществото, заплащайки такси, които са по няколко пъти по-високи в сравнение с държавната поръчка, а с подобни изменения тотално ги демотивирате. Върховният административен съд буквално постанови, че ограничаването на правото на стипендия за студентите, които се обучават срещу заплащане, е проява на дискриминация, а с тези предложения напълно игнорирате мотивите на съда. Един студент, който се обучава срещу заплащане в редовна форма на обучение, е с абсолютна същата натовареност и се обучава при абсолютно същите условия и	**Приема се частично**	Основната цел на законопроекта е да създаде ясна и последователна законова уредба относно обхвата на публичното финансиране във висшето образование. Правата, които се финансират изцяло или частично със средства от държавния бюджет, следва да бъдат предоставяни на студентите, за чието обучение държавата осигурява средства за издръжка по реда на Закона за висшето образование. Обучението срещу заплащане представлява самостоятелна форма на финансиране на висшето образование, при която разходите за обучението се поемат от студента, а не от държавния бюджет. Това обуславя различен режим по отношение на социалните мерки, които се финансират с публични средства. Не може да бъде споделено становището, че различният режим представлява дискриминация, тъй като студентите, обучаващи се срещу заплащане и студентите, приета на места „държавна поръчка“, не се намират в

				академични изисквания като студента в редовна форма на обучение, който е по държавна поръчка. Няма никакви основания режимът за стипендиите да е различен между тях. Неслучайно в мотивите на законопроекта коментирате задочната или дистанционната форма, но не се споменава нищо за студентите срещу заплащане, тъй като сте напълно наясно, че няма логика и те да са включени в този режим на изключване от правото на държавна стипендия, но въпреки това го правите. Преосмислете напълно предложенията си, свързани със студентите, които се обучават срещу заплащане. В целия ЕС държавите насърчават ученето през целия живот - само в България вече втора година държавата се опитва да пречи на стремежа на активните си граждани да придобият повече знания и умения в рамките на висшето образование.		идентично или сходно правно положение по отношение на начина на прием и финансиране на обучението си, поради което законодателят може да предвиди различен режим за предоставяне на социални плащания, финансирани от държавния бюджет. Фактическото положение на студента в платена форма е резултат от неговия личен, свободен избор, обвързан с определени правни последици. Студентите, избрали платено обучение, сключват договор с университета, при който съзнателно приемат да споделят финансовата тежест на образованието си. Студентите по държавна поръчка преминават през по-строг конкурентен подбор, тъй като местата са силно ограничени. Това поставя двете групи студенти в различна изходна позиция, което обосновава и различно третиране от страна на държавата. Практиката на Комисията за защита от дискриминация (КЗД) съдържа решения, които подкрепят тезата, че разделението между студенти „държавна поръчка“ и „платено обучение“ за целите на държавното финансиране е обективно оправдано и не представлява дискриминация. Освен това, не е налице защитен признак по смисъла на чл. 6 от Конституцията на Република България и чл. 4, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация. В поредица от решения КЗД категорично приема, че начинът на прием в университет, формата на обучение или начинът на финансиране е

						правен статус, формиран от индивидуалните академични резултати, а не защитен признак. Правният статус се придобива по избор на лицето и зависи от неговите индивидуални резултати (успех на изпитите). Тъй като не е налице трайно лично или социално качество (като увреждане, раса или пол), различното третиране на база "статус" не е дискриминация. Следователно, твърдението, че законопроектът въвежда дискриминация е неоснователно. Критерият за разграничение не е имущественото състояние на студентите, а статутът на студентите, което представлява обективно различие, свързано с организацията и финансирането на държавната образователна политика. Конституционният принцип на равенството не изключва различно третиране на различни категории лица, когато то е основано на обективен критерий и преследва легитимна обществена цел. Насочването на финансови стимули (стипендии) само към студентите, чието обучение държавата вече е преценила като приоритетно (държавна поръчка), преследва легитимна цел — оптимизиране на публичните разходи и стимулиране на сектори от стратегическо значение за икономиката. Държавният бюджет има ограничена рамка. Държавата има конституционното право и задължение да определя приоритети при

						разходването на средствата на данъкоплатците. Според практиката на Конституционния съд и Европейския съд по правата на човека, различното третиране не е дискриминация, ако е „обективно и разумно оправдано“ (принцип на пропорционалност). Чрез приема в държавна поръчка държавата планира нуждите от кадри за пазара на труда. Изключването на студентите, платено обучение, от стипендиите, предоставяни от държавния бюджет, не е дискриминация, а пазарен регулатор. Тъй като платеното обучение е алтернативна форма за достъп до висше образование (често с по-ниски бариери за прием), държавата балансира този по-лесен достъп чрез отказ от допълнително финансово субсидиране. Неоснователно е и твърдението, че студентите в платена форма следва да бъдат приравнени на студентите, обучавани на субсидирани места единствено поради еднаквите академични изисквания. Законът урежда както академичните отношения, така и правилата за разходване на публичните средства. Обстоятелството, че учебният процес е еднакъв, не води до извод, че държавата е длъжна да финансира по еднакъв начин различни категории обучение. По отношение на позоваването на съдебната практика следва да се има предвид, че решенията на Върховния административен съд касаят законосъобразността на разпоредби от подзаконов нормативен акт. С

						настоящия законопроект Народното събрание упражнява конституционно предоставената му компетентност да уреди със закон обхвата на държавното финансиране и условията за предоставяне на социална подкрепа. Предложението се приема по отношение на студентските общежития и студентските столове. След проведеното обществено обсъждане е преценено, че не следва да се изменя чл. 8, т. 3 от Закона за висшето образование в частта относно правото на студентите да ползват студентски общежития и столове. Поради това законопроектът е прецизиран, като не се предвижда ограничаване на това право за студентите, обучаващи се срещу заплащане..
3.	**07.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Даниел Топалов**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица:	**1.** Изцяло се присъединявам към становищата на д-р Костадин Костадинов, д.м. (01.07.2026) и на г-н Росен Григоров (02.07.2026) и моля техните аргументи да се считат за неразделна част от настоящото становище. Наред с това поставям три допълнителни, самостоятелни възражения, които досега не са адресирани в консултацията. I. Принципно възражение: § 1, § 5 и § 6 узаконяват дискриминация, вече установена по съдебен ред. Заявявам категорично: недопустимо е законодателят съзнателно да превръща в закон разграничение, което Върховният административен съд вече е обявил за дискриминационно. С Решение № 10666/2025 г. ВАС окончателно установи, че изключването	**Приема се частично**	1. По предложението да отпаднат § 1, § 5 и § 6 от законопроекта Изложените съображения повтарят направените възражения в предходните становища относно режима на държавно финансираните стипендии. По тези въпроси законопроектът последователно провежда концепцията, че публичният финансов ресурс следва да бъде насочен към студентите и докторантите, чието обучение се финансира със средства от държавния бюджет. Посочените решения на Върховния административен съд не препятстват законодателя да уреди със закон обществените отношения, които до момента са били предмет на подзаконов нормативен акт. Законопроектът не цели

				на студентите в платена форма на обучение от кръга на правоимащите за стипендия от държавния бюджет нарушава равенството пред закона по чл. 6, ал. 2 от Конституцията и чл. 3, буква „в“ от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието. Съдът изрично прие, че всички студенти — независимо от реда на приема и формата на обучение — се намират в идентично фактическо и правно положение спрямо учебните изисквания, и че диференциране по признак, корелиращ с имущественото състояние, е недопустимо. Аналогично беше окончателно отменено и ограничението „в редовна форма на обучение“. Вносителят е бил страна по тези производства и познава мотивите на съда. Въпреки това § 1, § 5 и § 6 възпроизвеждат дословно и двете отменени разграничения — този път на законово равнище. Това не е „прецизиране на уредбата в съответствие със съдебната практика“, както твърдят мотивите и оценката на въздействието; това е точната ѝ противоположност — заобикаляне на влезли в сила съдебни решения чрез смяна на степента на нормативния акт. Подобна законодателна техника подкопава принципа на правовата държава (чл. 4, ал. 1 КРБ): гражданинът, спечелил окончателно дело срещу дискриминационна норма, вижда същата норма върната в правния мир от самия законодател. Материалната незаконосъобразност не се лекува от степента на акта. Мотивите на ВАС не почиват на йерархичен порок, а на съдържанието на разграничението. Конвенцията за борба срещу		заобикаляне на съдебната практика, а създаване на изрична законова уредба в рамките на компетентността на Народното събрание. Не може да бъде споделено и твърдението, че законопроектът въвежда дискриминационно третиране. Различният режим е обусловен от различния статут на двете категории студенти, който представлява обективен критерий, свързан с предмета на закона и с начина на разходване на средствата от държавния бюджет. Относно липсата на дискриминация – виж аргументите, изложени в т. 1 от таблицата. Важно е да се отбележи, че законопроектът не въвежда стипендия за успех, както неправилно се твърди в сатновището. Обстоятелството, че за предоставянето на някои видове стипендии на подзаконово ниво се изисква достигането на определен успех от студента е по-скоро условие, продиктувано от необходимостта за намиране на механизъм за разпределяне на обективно ограничения публичен финансовия ресурс, който е недостатъчен за предоставяне на стипендии на всички учащи се. По отношение на студентските общежития и студентските столове предложението е възприето. След анализ на постъпилите становища е преценено, че не следва да се изменя действащият режим за ползването им. С оглед на това отпада предвиденото изменение на чл. 8, т. 3 от Закона за висшето образование в тази част.

				дискриминацията в областта на образованието по силата на чл. 5, ал. 4 КРБ има предимство пред противоречащите ѝ вътрешни норми, включително законови. Студент в платена редовна форма носи същата учебна натовареност, полага същите изпити при същите академични изисквания и — за разлика от субсидирания си колега — плаща за това многократно по-висока цена. Да му се откаже стипендия за успех, присъждана единствено по критерия среден семестриален успех, означава да се санкционира постижението му заради имущественото положение, което го е отвело към платения прием. Както посочва и г-н Григоров, § 1 отива още по-далеч, като лишава тези студенти дори от достъп до общежития и столове — социална инфраструктура, чиято издръжка те индиректно съфинансират чрез такси, покриващи 50–60% и повече от издръжката на обучението плюс държавната такса. Това е дискриминация в най-буквалния смисъл на чл. 4, ал. 2 от Закона за защита от дискриминация — по признак „имуществено състояние“ — и в противоречие с политиката на ЕС за насърчаване на ученето през целия живот. Искане: § 1, § 5 и § 6 да отпаднат изцяло. При евентуалното им запазване мотивите следва да съдържат изрична, конкретна преценка за съответствие с чл. 6, ал. 2 КРБ и чл. 3, буква „в“ от Конвенцията, включително защо разграничението почива на успех или нужди, а не на имуществено състояние — стандарт, който съдът вече е формулирал и който настоящите мотиви не покриват дори привидно.		2. По предложението законопроектът да бъде разделен и да се проведе ново обществено обсъждане с 30-дневен срок Всички изменения, включени в законопроекта, са свързани с една обща материя – усъвършенстване на действащата уредба на Закона за висшето образование, включително намаляване на административната тежест, оптимизиране на режима на студентските такси и прецизиране на разпоредбите относно студентските права и държавното финансиране. Поради това не е налице основание законопроектът да бъде разделян на отделни законодателни инициативи. Съкратеният срок за обществено обсъждане е определен при наличие на предпоставките по чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове. В мотивите към законопроекта са изложени причините, които налагат своевременното приемане на измененията с оглед осигуряване на тяхното прилагане преди началото на новата учебна година и своевременното определяне на размера на таксите за обучение и кандидатстване. Законът за нормативните актове не изисква различните части на един законопроект да бъдат обсъждани в различни срокове, когато измененията са функционално свързани и преследват обща законодателна цел. Освен това проведеното обществено обсъждане е осигурило реална възможност на всички заинтересовани лица да представят становища и предложения, което се потвърждава и от постъпилите подробни становища в рамките на консултацията.

				II. Съкратеният 14-дневен срок е обоснован само за част от законопроекта Мотивът по чл. 26, ал. 4 ЗНА — стартът на кандидатстудентската кампания през юли и нуждата таксите за 2026/2027 г. да бъдат обявени своевременно — е относим единствено към § 7–§ 10 (такси за обучение и кандидатстване). Той няма никаква връзка със стипендиите по § 1, § 5 и § 6: стипендиите се отпускат в хода на учебната година и никакво „обективно обстоятелство“ не налага именно тези разпоредби да бъдат приети в ускорен порядък. Съчетаването в един пакет на безспорно благоприятни за студентите текстове (таван на таксите) с дълбоко спорни ограничителни текстове (стипендиите), при съкратена наполовина консултация, на практика ограничава общественото обсъждане точно на най-чувствителната част от проекта. Искане: законопроектът да бъде разделен — § 7–§ 10 да продължат в ускорения ред, а § 1, § 5 и § 6 да бъдат изведени в самостоятелен проект с пълния 30-дневен срок по чл. 26, ал. 4, изр. 1 ЗНА и с надлежна оценка на въздействието. III. Оценката на въздействието е дефектна в т. 6.5 „Потенциални рискове“ Частичната предварителна оценка на въздействието декларира: „Не са налице потенциални рискове от прилагането на Вариант 2“, при изрично указание в самия формуляр рисковете от възникване на съдебни спорове да бъдат посочени. Това твърдение е обективно невярно. Законопроектът възпроизвежда уредба, два пъти отменяна с окончателни решения на ВАС по идентични съображения;		3. По предложението за преработване на предварителната оценка на въздействието Частичната предварителна оценка на въздействието е изготвена съобразно изискванията на Закона за нормативните актове и Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието. Оценката анализира очакваните последици от законопроекта в съответствие с неговия предмет и цели. Не може да бъде споделено становището, че е налице задължение в оценката да бъдат прогнозирани евентуални бъдещи съдебни производства или да се правят предположения относно евентуално развитие на съдебната практика. Подобни хипотези не представляват самостоятелен елемент от оценката на въздействието по смисъла на действащата методология. Неоснователно е и твърдението, че оценката не отчита засегнатите заинтересовани страни. В документа са идентифицирани основните групи адресати на законопроекта и са анализирани очакваните ефекти върху тях. Обстоятелството, че определени лица не споделят законодателното решение, не означава, че оценката е изготвена в противоречие с нормативните изисквания. 4. По предложението за въвеждане на принцип на разходоориентираност при

				рискът от ново оспорване — пред ВАС по отношение на неприлагане на закона поради противоречие с международен договор (чл. 5, ал. 4 КРБ) и пред Конституционния съд по чл. 6, ал. 2 КРБ — не е хипотетичен, а документиран и непосредствен. Освен това ОВ изобщо не идентифицира студентите в платена и неприсъствена форма като отрицателно засегната заинтересована страна (45 359 души само в платена форма по данни на НАЦИД, цитирани в самата оценка), а твърди, че „не се очакват отрицателни въздействия върху заинтересованите страни“ — вътрешно противоречие с описателната част на същия документ. Искане: оценката на въздействието да бъде преработена, като т. 6.5 отрази риска от съдебно оспорване, а разделът за въздействията отчете отрицателния ефект върху студентите извън субсидирания редовен прием. Съгласуването „без препоръки“ от дирекция „Координация и модернизация на администрацията“ при така очевиден пропуск също подлежи на преразглеждане. IV. § 10 оставя таксите за кандидатстване без никаква рамка Подкрепям децентрализацията на таксите за кандидатстване към академичните съвети (§ 2, § 4), но обръщам внимание, че тези такси са по същество административни — самите мотиви признават, че с тях се покриват разходи по регистрация, проверка на документи и организация на изпити. Прехвърлянето на компетентността без нормативен коректив (какъвто Министерският съвет досега поне формално представляваше) създава риск от произволно ценообразуване и от		таксите за кандидатстване и административните такси Настоящият законопроект не променя характера на таксите за кандидатстване, а единствено прехвърля компетентността по тяхното определяне от министъра на образованието и науката към академичните съвети на висшите училища. Промяната е насочена към разширяване на институционалната автономия на висшите училища и към намаляване на административната намеса при определяне на таксите. Предложеното въвеждане на единна методика, пределни размери и централизирано регулиране на административните такси представлява нова концепция за регулиране на финансовата автономия на висшите училища, която излиза извън предмета на настоящия законопроект и не е била предмет на предварителната оценка на въздействието. Освен това академичната автономия, гарантирана от Конституцията и Закона за висшето образование, включва правото на висшите училища самостоятелно да организират финансовата си дейност в рамките на закона. Въвеждането на централизирана методика за всички административни такси би ограничило тази автономия без да е налице достатъчна необходимост от подобна законодателна намеса. 5. По общото предложение за отпадане на § 1, § 5 и § 6 и запазване само на останалите изменения

				превръщането на кандидатстването във финансова бариера, особено при кандидатстване в няколко висши училища едновременно. Присъединявам се и към препоръката на д-р Костадинов за общ принцип на разходоориентираност на всички административни такси на висшите училища. Искане: в чл. 95 ЗВО да се добави изискване таксите за кандидатстване и другите такси с административен характер да не надвишават действителните разходи за предоставяне на съответната услуга, висшите училища да оповестяват публичен изчерпателен ценоразпис, а министърът на образованието и науката да бъде овластен да определи с наредба методика или пределни размери. До влизането на § 2 и § 4 в сила (учебната 2027/2028 г.) този коректив следва да е вече действащ. Обобщение Подкрепям § 3, § 7–§ 9 и § 11 (таван на таксите, по-нисък минимум, служебно установяване на образование) — при редакционното прецизиране на § 7, предложено от д-р Костадинов. Категорично възразявам срещу § 1, § 5 и § 6 като материално дискриминационни и настоявам за отпадането им, за разделяне на законопроекта с пълен консултационен срок за спорната част и за преработка на оценката на въздействието.		Всички изменения в законопроекта представляват взаимно свързан пакет от мерки, насочени към усъвършенстване на нормативната уредба на висшето образование. Предвидените промени относно служебния обмен на данни, режима на студентските такси, компетентността на академичните съвети и правилата за предоставяне на държавно финансирани социални мерки са част от единна законодателна концепция и следва да бъдат разглеждани в тяхната взаимна обвързаност. Не е налице необходимост отделни разпоредби да бъдат изключвани от законопроекта, тъй като всички предложени изменения са обосновани в мотивите и съответстват на целите на държавната политика в областта на висшето образование.
4.	**08.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Димитър Канев**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Варненски свободен	**Оперативно резюме** **Позиция:** Варненският свободен университет „Черноризец Храбър“ (ВСУ) препоръчва проектът на ЗИД на ЗВО да не	**Приема се частично**	**По предложението минималният размер на таксите да се определя въз основа на реалната себестойност вместо като процент от средствата за издръжка**

			университет „Черноризец Храбър“	се внася в Министерския съвет в настоящия му вид и да бъде преработен в оспорваните части. **Подкрепяме:** • предвидените административни облекчения, свързани със служебните проверки в регистрите; • промяната на механизмите за утвърждаване на таксите за кандидатстване; • целта за предвидимост на таксите, но постигната чрез обективен икономически механизъм, а не чрез фиксиран процент. **Не подкрепяме (по-съществени съображения):** 1. Административното определяне на минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане чрез произволен процентен праг от разходите за субсидирано обучение – 50 %, 60 % или друг процент – не е достатъчно точен и икономически обоснован инструмент. Процентният модел сам по себе си поражда рискове за конкуренцията, качеството и прозрачността, а намаляването на прага ги засилва: увеличава възможността за определяне на такси под реалната себестойност, задълбочава институционалното ценово предимство за държавните висши училища (ДВУ) в сегмента на платеното обучение, увеличава риска от кръстосано субсидиране и поставя мярката в конфликт с чл. 107, § 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) относно държавните помощи,		Възприетият в Закона за висшето образование модел за определяне на минималния размер на таксите не се основава на принципа на възстановяване на действителната себестойност на обучението, а представлява нормативно определен механизъм, чрез който се постига баланс между публичното финансиране на висшето образование, академичната автономия на висшите училища и осигуряването на достъп до висше образование. Предлаганият модел предполага всяко държавно висше училище самостоятелно да определя себестойността на всяка специалност въз основа на индивидуална методика. Това би довело до липса на единно прилагане на закона, тъй като действащата нормативна уредба не съдържа правила за формиране на такава себестойност. Разходите за обучение включват както преки разходи по осъществяване на учебния процес, така и значителен обем общи разходи – за поддържане на материалната база, библиотечните и информационните ресурси, административното обслужване, научноизследователската дейност, дигиталната инфраструктура и други дейности, които не могат да бъдат еднозначно разпределени между отделните професионални направления и специалности. Приемането на предложението би наложило изработването на национална методика за определяне на себестойността, въвеждането на нови правила за счетоводно разпределяне на разходите, както и създаването на специален

				както и с чл. 19, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията. 2. Фиксираният таван от 20 % за увеличение на таксите за целия срок на обучение е произволен и не е свързан с инфлацията, продължителността на програмите и реалната динамика на разходите. При висока инфлация и по-продължителни програми може да принуди ДВУ да обучават под себестойност; при ниска инфлация и по-кратки програми може да доведе до необосновано увеличение и да натовари студентите. 3. Стесняването на чл. 8 от ЗВО и ограничаването на достъпа до стипендии и други ориентирани към студента инструменти, финансирани от държавния бюджет, само за обучаващите се в ДВУ на субсидирани места в редовна форма превръща публичната подкрепа от инструмент за равен достъп в продължение на институционалното финансиране на държавния сектор. Това води до неравнопоставено третиране на студенти и докторанти според вида на висшето училище, формата на обучение и вида на приема. **Концептуален проблем:** Проектът смесва три отделни политики – публично финансиране на места за обучение, регулиране на таксите за обучение срещу заплащане и социална подкрепа за достъп до висше образование – вместо ясно да ги разграничи. В резултат се запазва модел, при който публичният ресурс и публично създадените предимства следват преди всичко институцията, формата на обучение и вида на приема, а не реалните		механизъм за контрол върху правилността на изчисленията. Това представлява цялостна промяна на модела за формиране на таксите за обучение, която излиза извън предмета и целите на настоящия законопроект. Следва да се отчете и че съгласно чл. 53, ал. 1 от Конституцията всеки има право на образование. Предлаганото намаляване на законово определения минимален размер на таксите е насочено именно към подобряване на достъпа до висше образование, без да се изменя действащият модел на публично финансиране. **По предложението да бъдат създадени нови чл. 95б и чл. 95в относно разделната счетоводна отчетност и забрана за кръстосано субсидиране** Предлаганите разпоредби уреждат самостоятелна материя, свързана със счетоводната организация, финансовото управление, вътрешния контрол, финансовия одит и публичността на финансовата информация в държавните висши училища. Тези обществени отношения не са предмет на настоящия законопроект, чиято цел е прецизиране на режима на таксите за обучение и намаляване на административната тежест чрез разширяване на служебния обмен на данни. Действащото законодателство вече съдържа цялостна уредба относно финансовото управление и отчетността на публичните организации чрез Закона за публичните финанси, Закона за

				потребности, резултатите и социалния статус на студента. Затова ВСУ предлага публичното финансиране на места, ценовата регулация на платеното обучение и социалната подкрепа да бъдат уредени като различни инструменти с различна логика: таксите за платено обучение – според доказана себестойност и без кръстосано субсидиране; социалната подкрепа – според обективни критерии, насочени към студента; а финансирането на места – при условията и реда, определени със закон. **Ключови предложения (подробно в раздел II):** 1. Замяна на произволния процентен минимум при таксите за обучение срещу заплащане с правило, основано на доказана себестойност на съответната програма, при задължителна разделна счетоводна и управленска отчетност, публичност, одит, контрол и санкции срещу кръстосано субсидиране. Алтернативно – при неприемане на тези гаранции – запазване на действащия праг от 60 %, вместо намаляването му на 50 %. 2. Замяна на фиксирания таван от 20 % за увеличение на таксите за целия срок на обучение с механизъм за ежегодна индексация по обективен публичен показател, при възможност за отклонение само когато това е обосновано с доказано изменение на себестойността. 3. Чл. 8, чл. 70 и чл. 94 от ЗВО да бъдат редактирани така, че публичната социална подкрепа да бъде насочена към студента и да се предоставя по обективни критерии, без необосновано различие		счетоводството, Закона за държавната финансова инспекция, Закона за независимия финансов одит и подзаконовите нормативни актове по прилагането им. Държавните висши училища са длъжни да прилагат тези правила и подлежат на контрол от компетентните държавни органи. Въвеждането на специален режим единствено в Закона за висшето образование би довело до дублиране на вече действащи нормативни механизми, до риск от противоречиво тълкуване и прилагане на законодателството и до неоправдано увеличаване на административната тежест за висшите училища. Освен това предложенията съдържат множество въпроси, които по своя характер следва да бъдат предмет на общото финансово законодателство, а не на специалния закон, уреждащ обществените отношения в областта на висшето образование. **По предложението за легална дефиниция на „кръстосано субсидиране“** Понятието „кръстосано субсидиране“ не е институт на Закона за висшето образование и не е необходимо за прилагането на предлаганите изменения. Не може да бъде споделено становището, че промяната в минималния размер на таксите сама по себе си създава предпоставки за недопустимо кръстосано субсидиране или за предоставяне на неправомерна държавна помощ. Съгласно Известието на Европейската комисия относно

				според вида на акредитираното висше училище, формата на обучение или вида на приема. 4. Частичната предварителна оценка на въздействието да бъде допълнена с анализ на ефектите върху конкуренцията, риска от нерегламентирана държавна помощ, кръстосаното субсидиране, частните висши училища (ЧВУ) и студентите в различни форми на обучение. 5. Преди внасяне на проекта в Министерския съвет да бъдат разгледани реални алтернативи – ориентирана към студента социална подкрепа, целеви стипендии, ваучерен модел, доходно обвързани студентски кредити, данъчни облекчения и конкурентно финансиране по качество и резултати. **I. Предмет на предложението** Проектът на ЗИД на ЗВО предлага няколко групи изменения: • намаляване на минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане в ДВУ от 60 на 50 на сто от средствата за издръжка на обучението, добавени към таксата по чл. 95, ал. 2 от ЗВО, както и въвеждане на общ таван от 20 на сто за увеличението на таксата за целия срок на обучение спрямо първата година; • прилагане на новия режим и за студентите, приети през учебната 2025/2026 година; • изваждане на таксите за кандидатстване от режима на утвърждаване от Министерския		понятието „държавна помощ“ по чл. 107, § 1 ДФЕС публичното образование, организирано като част от националната образователна система и финансирано основно от държавата, по принцип представлява неикономическа дейност и не попада в приложното поле на правилата относно държавните помощи. Единствено когато една организация извършва едновременно икономически и неикономически дейности, възниква необходимост от счетоводно разграничаване между тях, за да се предотврати използването на публични средства за финансиране на икономическа дейност. Настоящият законопроект не изменя режима на държавното финансиране на висшите училища, не създава нов вид публична подкрепа и не изменя предназначението на средствата от държавния бюджет. Следователно липсват основания да се приеме, че единствено промяната на минималния размер на таксите поражда риск от нарушение на правилата за държавните помощи. Практиката на Съда на Европейския съюз по дело C-74/16 Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania също приема, че при осъществяване едновременно на икономически и неикономически дейности следва да бъде осигурено подходящо счетоводно разграничаване, но не изисква държавите членки да въвеждат специална секторна законова уредба относно начина на счетоводно отчитане в законите, уреждащи висшето образование. Въпросите относно законосъобразното използване на

				съвет и предоставяне на тази компетентност на академичните ръководства; • уреждане на служебна проверка на данни за завършено висше образование и изрично включване на регистъра за академично признаване в информационната система на висшето образование; • ограничаване на достъпа до стипендии и други форми на ориентирана към студента публична подкрепа от държавния бюджет до студенти и докторанти, приети на субсидирани места в редовна форма на обучение. Настоящото становище поставя акцент върху предложенията относно таксите за обучение срещу заплащане и студентските стипендии и други форми на ориентирана към студента публична подкрепа, тъй като те имат съществено отражение върху конкуренцията, равнопоставеността, социалната справедливост и устойчивостта на системата на висшето образование. ВСУ е акредитирано ЧВУ и осъществява дейност в същия сегмент на платеното обучение, в който участват и ДВУ. Предложените промени пряко засягат конкурентната позиция и качеството на образованието в ЧВУ, поради което университетът е заинтересована страна. Настоящото становище е изготвено в защита на обществения интерес, равнопоставеността между акредитираните висши училища и		бюджетните средства подлежат на контрол по реда на общото финансово законодателство и не следва да бъдат уреждани чрез легална дефиниция в Закона за висшето образование. **По предложението за ежегоден одит, публичен регистър и специален контрол върху таксите** Предлаганите механизми фактически създават нов специализиран режим на финансов надзор върху държавните висши училища, който не е обусловен от предмета на настоящия законопроект. Държавните висши училища и към настоящия момент подлежат на вътрешен финансов контрол, независим финансов одит, държавна финансова инспекция, външен одит от Сметната палата, както и на контрол от Министерството на образованието и науката във връзка със законосъобразното разходване на средствата от държавния бюджет. Не е налице нормативна празнота, която да обосновава създаването на нов специален контролен режим единствено по отношение на формирането на студентските такси. Предложената уредба би довела до паралелно съществуване на няколко контролни режима със сходен предмет, без това да създава допълнителни гаранции за законосъобразност. В допълнение, предложенията въвеждат ограничения, които съществено засягат академичната автономия на държавните висши училища. Съгласно чл. 53, ал. 4 от Конституцията висшите училища се

				лоялната конкуренция в системата на висшето образование. **II. Конкретни предложения по текстове от проекта на ЗИД на ЗВО** **2. 1. По § 7 от проекта – относно минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане** ***Текст от проекта на ЗИД на ЗВО*** С § 7 от проекта се предлага чл. 95, ал. 4 от ЗВО да бъде изменен в частта относно минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане, като действащият праг от 60 на сто бъде намален на 50 на сто: *„Размерът на таксите за обучението по чл. 21, ал. 2 и 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ не може да бъде по-нисък от 50 на сто от средствата за издръжка на обучението, определени по чл. 91, ал. 2, т. 1 и 3 и добавения размер на таксата по ал. 2 за съответното професионално направление или специалност от регулираните професии […]“* ***Предложение на ВСУ*** ВСУ предлага административният процентен минимум на таксата за несубсидирано обучение да отпадне и да бъде заменен с правило, изискващо съответствие с доказана реална себестойност. Това правило следва да предотвратява прякото или косвено компенсиране на недостиг между приходите от такси и реалните разходи за		ползват с академична автономия, която включва и самостоятелност при управлението на предоставените им финансови ресурси при спазване на закона. Законодателната намеса следва да бъде пропорционална на преследваната цел, като в случая не е установена необходимост от създаването на допълнителни специални контролни механизми извън действащата нормативна уредба. **По предложението да се запази минималният праг от 60%, ако не бъдат въведени новите механизми за контрол** Не може да бъде споделено становището, че единствено запазването на действащия минимален размер на таксите гарантира законосъобразното управление на публичните средства. Размерът на студентските такси и финансовият контрол върху разходването на бюджетните средства представляват различни обществени отношения, които се уреждат от различни нормативни актове и преследват различни цели. Законосъобразното използване на публичните средства се гарантира чрез правилата на финансовото законодателство и чрез контролните правомощия на компетентните държавни органи, независимо от размера на определените такси. Основната цел на законопроекта е да предостави по-голяма гъвкавост на държавните висши училища при определяне на таксите за обучение

				платено обучение чрез публични ресурси, предназначени за субсидирани дейности. Предлагаме съответната част на чл. 95, ал. 4 от ЗВО да бъде редактирана така: *„Размерът на таксите за обучението по чл. 21, ал. 2 и 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ се определя от висшето училище въз основа на доказана себестойност на съответната образователна програма, включваща преките разходи и съответната част от споделените разходи, определени по методика съгласно чл. 95б. Размерът на таксите не може да бъде по-нисък от така определената себестойност и не може да води до кръстосано субсидиране на несубсидирани дейности със средства от държавния бюджет или с ресурси, финансирани с публични средства.“* ***Свързани предложения за нови разпоредби, гарантиращи приложението на чл. 95, ал. 4*** Предложената редакция на чл. 95, ал. 4 следва да бъде съпътствана от гаранционни механизми за разделна отчетност, публичност, контрол, санкции, вътрешни правила и легална дефиниция на кръстосаното субсидиране. Без тези механизми правилото, че таксите не могат да бъдат под себестойността и не могат да водят до кръстосано субсидиране, би останало декларативно.		срещу заплащане и да създаде възможност за намаляване на финансовата тежест за студентите, когато това е съобразено с финансовото състояние на съответното висше училище. Законопроектът не въвежда задължение за намаляване на таксите, а предоставя възможност академичните съвети да определят размерите им при съобразяване както с интересите на студентите, така и с необходимостта от финансова устойчивост на висшето училище. Запазването на действащия минимален праг би обезсмислило предлаганата законодателна промяна и не би позволило да бъде постигната целта на законопроекта за подобряване на достъпа до висше образование, като същевременно не би допринесло за повишаване на ефективността на финансовия контрол, който и понастоящем се осъществява по силата на действащото законодателство. **По предложението фиксираният максимален праг на увеличение на таксите да бъде заменен с механизъм за индексация, обвързан с инфлацията или други икономически показатели** Основната цел на предлаганото ограничение е да осигури предвидимост и стабилност на финансовите условия за студентите през целия период на обучението им. С него се гарантира, че след записването си студентът ще може да предвиди максималното увеличение

				1. Нов чл. 95б – разделна счетоводна и управленска отчетност *„Чл. 95б. (1) Висшите училища, които получават държавно финансиране и осъществяват образователни дейности по чл. 21, ал. 2 и 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“, както и други несубсидирани дейности, извършвани срещу заплащане, поддържат отделна счетоводна и управленска отчетност за субсидираните и несубсидираните дейности. Това включва отчетност на ниво проект или програма и вътрешна методика за изчисляване на себестойността на обучението по съответните платени образователни програми и за разпределяне на споделените разходи между субсидирани и несубсидирани дейности, базирана на обективни, прозрачни и пазарно ориентирани критерии, отразяващи реалното използване на ресурсите.“* *(2) Не се допуска прехвърляне на публични средства, предоставени за субсидирани дейности, към несубсидирани програми или други дейности, извършвани срещу заплащане, включително чрез общи административни, материални или човешки ресурси, без възмездяване, надлежно документирано чрез договорни или вътрешни актове, въз основа на пазарни цени или реални разходи, съгласно методика по ал. 1, в съответствие с принципите на*		на дължимата такса до завършване на обучението си. Обвързването на размера на таксите с динамични икономически показатели, каквито са инфлацията, индексът на потребителските цени или други макроикономически величини, би довело до ежегодно изменение на финансовите задължения на студентите в зависимост от обстоятелства, които не могат да бъдат предвидени нито от тях, нито от висшите училища. Подобен подход би намалил правната сигурност и би затруднил планирането както от страна на студентите, така и от страна на висшите училища. Предвиденият в законопроекта фиксиран максимален праг представлява ясно, еднакво приложимо и лесно контролируемо правило, което създава баланс между необходимостта висшите училища да могат да отчитат промените в икономическата среда и необходимостта студентите да разполагат с предвидимост относно разходите за обучението си. **По предложението публичното финансиране да следва студента независимо дали обучението се провежда в държавно или в частно висше училище** Предложението представлява концептуална промяна на действащия модел на публично финансиране на висшето образование. Действащата уредба на Закона за висшето образование е основана на

				пропорционалност и икономическа обоснованост. *(3) Висшите училища по ал. 1 представят годишен финансов отчет, съдържащ отделен баланс и отчет за приходите и разходите с информация по двата вида дейности, заверен от регистриран одитор по Закона за независимия финансов одит. Отчетът се публикува на интернет страницата на висшето училище в срок до 30 дни след заверката. Вътрешният одитен орган на висшето училище извършва предварителен преглед на данните преди заверка от външен одитор.* *(4) Министерството на образованието и науката създава публичен регистър на предлаганите от висшите училища по ал. 1 платени образователни програми, включително информация за структура на разходите, използвани ресурси, брой обучаващи се и размер на таксите, който се актуализира ежегодно. Регистърът се поддържа в електронна форма и е достъпен през интернет страницата на Министерството на образованието и науката, като включва и сравнителни данни за таксите между висшите училища. Министерството приема указания и формуляри за унифицирано отчитане на тази информация.* **2. Нов чл. 95в – контрол и санкции**		институционално финансиране на държавните висши училища чрез определяне на субсидирани места съобразно държавната политика за подготовка на специалисти по професионални направления и специалности от регулираните професии. Предложеният модел фактически заменя институционалното финансиране с персонално финансиране на всеки студент, независимо от вида на висшето училище. Подобна промяна би засегнала основните принципи на организацията и финансирането на системата на висшето образование, включително държавната поръчка, начина на определяне на субсидията, правилата за финансиране по качество, режима на държавните и частните висши училища и ежегодното планиране на средствата със Закона за държавния бюджет. Тези въпроси предполагат извършването на цялостна оценка на въздействието, финансов анализ и отделна законодателна инициатива и не могат да бъдат разрешени в рамките на настоящия законопроект. Следва да се отчете и че съгласно чл. 165, § 1 ДФЕС организацията и финансирането на образователните системи остават от компетентността на държавите членки. Правото на Европейския съюз не налага определен модел за публично финансиране на висшето образование.

				„Чл. 95в. (1) Контролът по спазване на изискванията на чл. 95б се осъществява от Министерството на образованието и науката съвместно с Агенцията за държавна финансова инспекция, включително чрез планови, извънредни и тематични проверки, въз основа на анализи на риска. Министерството на образованието и науката публикува годишен доклад за резултатите от извършените проверки, включващ обобщена информация за установените нарушения и предприетите мерки.“ *(2) Използването на публични средства и ресурси, предназначени за субсидирани дейности, за покриване изцяло или частично на разходи по несубсидирани дейности в нарушение на чл. 95б, представлява нецелево разходване на публични средства по смисъла на Закона за държавната финансова инспекция. При установяване на такова нарушение съответното висше училище е длъжно да възстанови нецелево използваните публични средства.* *(3) При повторно нарушение достъпът до допълнително публично финансиране или финансиране за нов прием в съответната дейност може да бъде ограничен за срок до 3 учебни години, без да се засягат правата на вече приетите студенти и*		**По предложението да бъде въведен ваучерен модел на финансиране** Предложеният ваучерен модел представлява нов модел за финансиране на висшето образование, който изцяло променя философията на действащата система. Прилагането на подобен модел предполага изработването на нови критерии за определяне на размера на публичното финансиране, нов ред за разпределяне на средствата от държавния бюджет, изменение на механизма за определяне на държавната поръчка, промяна в системата за институционална и програмна акредитация и адаптиране на действащите правила за бюджетно планиране. Настоящият законопроект не изменя модела на публичното финансиране, а урежда единствено отделни въпроси, свързани с определянето на таксите за обучение и с административното обслужване. Въвеждането на ваучерен модел предполага предварително извършване на цялостна финансова, икономическа и социална оценка на въздействието, каквато не е предмет на настоящата законодателна инициатива. **По предложението да бъде въведен нов модел на студентско кредитиране и доходно обвързано погасяване** Предложението урежда обществени отношения, които са предмет на Закона за кредитиране на студентите и докторантите и не попадат в предметния обхват на настоящия законопроект. Въвеждането на доходно обвързани

				докторанти. Решението за ограничаване на финансирането се взема с мотивиран акт на Министерството на образованието и науката, който подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. *(4) Физически и юридически лица могат да подават сигнали за нарушение на чл. 95б до Министерството на образованието и науката и Агенцията за държавна финансова инспекция, като се гарантира конфиденциалност и защита на подателя на сигнала в съответствие със Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения. Сигналите се разглеждат в срок до 60 дни от постъпването им, освен ако не се налага удължаване с мотивирано решение.* **3. Нова ал. 6 в чл. 30 от ЗВО – вътрешни правила на висшите училища** *„(6) Академичните съвети на висшите училища, които получават държавно финансиране и осъществяват образователни дейности по чл. 21, ал. 2 и 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“, както и други несубсидирани дейности, извършвани срещу заплащане, приемат и публикуват на интернет страницата си вътрешни правила за*		механизми за погасяване на студентските кредити предполага съществено изменение на режима на държавните гаранции, банковото кредитиране, данъчното и осигурителното законодателство, както и на бюджетната рамка. Подобна промяна изисква самостоятелна оценка на въздействието, анализ на финансовите ефекти върху държавния бюджет и обществено обсъждане, поради което не може да бъде реализирана чрез изменения в Закона за висшето образование с настоящия законопроект. **По предложението за въвеждане на данъчни стимули и други финансови механизми за подпомагане на студентите** Предлаганите мерки представляват промени в данъчната политика на държавата и предполагат изменение на данъчното законодателство, включително Закона за данъците върху доходите на физическите лица и други нормативни актове. Предметът на настоящия законопроект не включва изменение на данъчното законодателство. Освен това въвеждането на данъчни стимули предполага предварителна оценка на бюджетното въздействие и съобразяване с правилата за планиране и изпълнение на държавния бюджет, което не е предмет на настоящата законодателна инициатива. Поради това предложенията следва да бъдат разглеждани самостоятелно в рамките

				предотвратяване на кръстосано субсидиране, съобразени с чл. 95б. Правилата включват като минимум: механизъм за идентифициране на споделените ресурси, методика за разпределяне на разходите, процедури за контрол и периодичност на преглед. Спазването на правилата се проверява от Министерството на образованието и науката съвместно с Агенцията за държавна финансова инспекция в рамките на контролната дейност по чл. 95в.“ **4. Легална дефиниция на „кръстосано субсидиране“** *„§ … „Кръстосано субсидиране“ е използването на публични средства, предоставени за субсидирани дейности, за покриване напълно или частично на разходи, свързани с несубсидирани образователни програми или други дейности, извършвани срещу заплащане, без изрично и документално обосновано възмездяване. Това включва, но не се ограничава до, използването на публични средства за покриване на административни разходи, заплати на персонал или материални ресурси, предназначени за субсидирани дейности, в полза на несубсидирани програми.“* **5. Преходни срокове** *„§ … Министерският съвет привежда в съответствие*		на евентуални бъдещи изменения на данъчното законодателство, а не чрез настоящия законопроект. **По предложението да се извърши самостоятелен анализ за съответствие с правилата за държавните помощи по чл. 107 ДФЕС и при необходимост да бъде уведомена Европейската комисия** Не са налице основания да се приеме, че с предлаганите изменения се въвежда нова държавна помощ по смисъла на чл. 107, § 1 ДФЕС. Законопроектът не предвижда предоставяне на нов финансов ресурс, не увеличава държавната субсидия, не изменя критериите за нейното разпределение и не предоставя ново селективно икономическо предимство на определена категория субекти. Предмет на законопроекта е единствено промяна на законово определения минимален размер на таксите за обучение срещу заплащане и ограничаване на възможността за тяхното последващо увеличение. Съгласно Известието на Европейската комисия относно понятието „държавна помощ“ публичното висше образование, организирано като част от националната образователна система и финансирано основно от държавата, по принцип представлява неикономическа дейност, поради което финансирането ѝ не попада в приложното поле на правилата относно държавните помощи. Само когато една институция извършва едновременно икономически и

				подзаконовите нормативни актове в срок до 6 месеца от влизането в сила на този закон.“ *„§ ... Министерството на образованието и науката публикува методически указания, формуляри за унифицирано отчитане и образци за вътрешните правила в срок до 3 месеца от влизането в сила на закона.“* *„§ ... Висшите училища привеждат своята отчетност в съответствие с изискванията на чл. 95б и чл. 30, ал. 6 в срок до 9 месеца от влизането в сила на този закон.“* ***Алтернативно предложение на ВСУ*** В случай че не бъдат приети предложените чл. 95б и чл. 95в относно разделната отчетност, контрола и санкциите срещу кръстосано субсидиране, ВСУ предлага действащият минимален праг от 60 % да бъде запазен и да не се намалява на 50 %. В този случай § 7 следва да бъде редактиран най-малко така: *„В чл. 95, ал. 4 думите „50 на сто“ се заменят с „60 на сто“.“* ***Мотиви към предложението по минималния размер и свързаните гаранционни разпоредби*** Процентният минимален праг – независимо дали е 60 % или 50 % – не е достатъчно точен инструмент за определяне на икономически обоснована		неикономически дейности, следва да бъде осигурено подходящо счетоводно разграничаване между тях. Практиката на Съда на Европейския съюз по дело C-74/16 Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania също не приема, че самото публично финансиране на образователна дейност представлява държавна помощ, а разглежда единствено въпроса за счетоводното разграничаване между икономическите и неикономическите дейности. Поради това липсват правни основания да се приеме, че е налице мярка, подлежаща на предварително уведомяване по чл. 108, § 3 ДФЕС. **По предложението да се извърши задълбочен анализ на въздействието върху конкуренцията и да се прецени съответствието с чл. 19 от Конституцията** Не може да бъде споделено становището, че законопроектът създава привилегировано положение за държавните висши училища или нарушава принципите на свободната конкуренция. Държавните и частните висши училища се създават и функционират при различен правен режим, уреден в Закона за висшето образование. Различният режим на публично финансиране произтича от различния им публичноправен статут и от възложените на държавните висши училища функции по реализиране на държавната политика в областта на висшето образование. Съгласно практиката на Конституционния съд

				такса за обучение срещу заплащане. Той използва публично признатия разход за субсидирано обучение като заместител на реалната себестойност на платеното обучение. Това създава риск от две страни: от административно занижени такси и кръстосано субсидиране, от една страна, и от такси, които не съответстват на действителната разходна структура на конкретната програма, от друга. Публичната дискусия за високите такси за платено обучение поставя реален проблем за достъпа до висше образование, но този проблем не се решава чрез намаляване на минималния праг на таксите. Минималният праг не е таван на таксите и сам по себе си не задължава нито едно държавно висше училище да намали вече определена висока такса. Намаляването му от 60 % на 50 % само разширява възможността за определяне на по-ниски такси, без да гарантира, че подкрепата ще достигне до студентите с реална социална нужда. Затова аргументите за достъпност не могат да обосноват произволно понижаване на законовия минимум; те обосновават необходимостта от ориентирани към студента инструменти – социални стипендии, целеви помощи, студентски кредити, ваучерен модел или данъчни облекчения – предоставяни по обективни критерии. Това се потвърждава и от обявените за учебната 2026/2027 г. такси, според които платеното обучение по медицина в Софийския университет е 5 350 евро, по право – 2 230 евро, а по компютърни науки – 2 700 евро, докато в други университети същите специалности са значително по-евтини. Тези съществени разлики в цените		принципът на равенството не изисква еднакво третиране на правни субекти, които се намират в различно правно положение. Законодателят разполага с право на преценка при определяне на условията за публично финансиране, когато те са основани на обективен критерий и преследват легитимна обществена цел. Предлаганите изменения не ограничават свободната стопанска инициатива на частните висши училища, не въвеждат ограничения за достъпа им до образователния пазар и не създават изключителни права за държавните висши училища. Следователно липсват основания да се приеме, че е налице противоречие с чл. 19 от Конституцията. **По предложението да се извърши отделен анализ на социалното въздействие върху различните категории студенти** Предварителната оценка на въздействието е изготвена съобразно изискванията на Закона за нормативните актове и Методологията за извършване на оценка на въздействието. Законопроектът не въвежда нова социална политика, а изменя отделни елементи от действащата уредба относно таксите за обучение и административното обслужване. Очакваното социално въздействие от предлаганите изменения е положително, тъй като чрез намаляването на законово определения минимален размер на таксите и ограничаването на тяхното последващо увеличение се намалява

				на сходни образователни услуги показват, че единният процентен праг, независимо от неговата стойност, не може да бъде икономически обоснован заместител на доказаната себестойност на всяка програма. Той създава както риск от занижаване под реалните разходи за някои специалности, така и възможност за необосновано завишаване за други, което допълнително аргументира необходимостта от предлагания от ВСУ модел на разделна отчетност и себестойност. Поради това по-правилният подход е таксата за платено обучение в ДВУ да се определя свободно от висшето училище, но да не може да бъде под реалната себестойност на съответната програма, като не се допуска евентуален недостиг между приходите от такси и реалните разходи за платеното обучение да се компенсира пряко или косвено чрез публични ресурси, предназначени за субсидирани дейности. Ако съвкупният разход за субсидирано обучение – включващ държавните средства за издръжка и таксата по чл. 95, ал. 2 от ЗВО – може да достигне два пъти размера на минимално допустимата такса за платено обучение за същата образователна услуга, моделът поставя системата пред икономически неприемлива дилема. При тази конструкция са възможни само две хипотези или тяхната комбинация: или публичните средства, предназначени за субсидирани дейности, компенсират разходи за несубсидирани дейности, което представлява недопустимо кръстосано субсидиране; или публичните разходи за		финансовата тежест за студентите, обучаващи се срещу заплащане, и се създават предпоставки за по-широк достъп до висше образование. По отношение на предложенията относно стипендиите и социалната подкрепа следва да се отчете, че законопроектът провежда последователно принципа публичните средства да бъдат насочени към лицата, чието обучение се финансира от държавния бюджет. Това представлява въпрос на законодателна целесъобразност, а не на оценка на социалното въздействие. **По предложението към законопроекта да бъдат приложени становища на Министерството на финансите и Комисията за защита на конкуренцията** Законът за нормативните актове не предвижда задължение към всеки законопроект да бъдат приложени становища на Министерството на финансите или на Комисията за защита на конкуренцията. Съгласуването на законопроектите с компетентните органи се извършва по реда на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация след приключване на обществените консултации. В рамките на тази процедура е получено и приложено становището на Министерството на финансите с одобрената финансова обосновка. Липсват основания законопроектът да бъде преработван единствено с цел

				субсидираното обучение са изкуствено завишени спрямо реалната себестойност на образователната услуга, което представлява неефективно разходване на публични средства. Противно на твърдението в мотивите към ЗИД на ЗВО, административното понижаване на таксите за платено обучение не създава стимули за повишаване на качеството. Когато по-ниските приходи се компенсират чрез публично финансирани средства и ресурси, предназначени за субсидирани дейности, реалната себестойност на платеното обучение се прикрива, а връзката между цена, разходи, качество и резултати се разрушава. Вместо конкуренция чрез качество се създава конкуренция чрез административно занижена цена, подкрепена с публичен ресурс. Ако такава компенсация не се извършва, по-ниските приходи неизбежно водят до ограничаване на разходите за академичен състав, научна дейност, учебна база, практически занятия и студентска подкрепа. И в двата случая качеството не се повишава, а се поставя под риск. Международната конкурентоспособност на българското висше образование също не трябва да се основава на административно понижени такси, още по-малко когато тези такси прикриват реалната себестойност на обучението. Тя изисква високо качество на програмите, международна разпознаваемост, ясни и стабилни правила, прозрачност на финансирането и устойчиви инвестиции в		предварително прилагане на подобни становища към материалите за общественото обсъждане. **По предложението проектът да бъде преработен изцяло преди внасянето му в Министерския съвет** Изложените в становището съображения не обосновават необходимост от цялостна преработка на законопроекта. Законопроектът е изготвен въз основа на анализ на действащата нормативна уредба и преследва ясно определени цели – намаляване на административната тежест, създаване на по-предвидим режим на студентските такси, разширяване на служебния обмен на данни и прецизиране на отделни разпоредби на Закона за висшето образование. Направените предложения по същество представляват алтернативна концепция за финансиране на системата на висшето образование, включително относно държавната субсидия, студентските такси, държавните помощи, конкуренцията и социалната политика. Тези въпроси изискват самостоятелна законодателна инициатива, цялостна оценка на въздействието и финансов анализ и не могат да бъдат разгледани в рамките на настоящия законопроект. Следователно не са налице основания за цялостно преработване на законопроекта преди внасянето му в Министерския съвет. **По предложението § 1 от законопроекта (чл. 8, т. 3 ЗВО) да бъде**

				академичен състав, научна дейност и учебна среда. Проблемът за ценовата конкурентоспособност не може да бъде решен устойчиво чрез разрешаване на такси под реалната себестойност. Ако високите такси отразяват реална себестойност, решението следва да бъде целева подкрепа за студентите и инвестиция в качество, а не административно понижаване на приходите под необходимото за качествено обучение. Ако високите такси не отразяват реална себестойност, решението е публичност на структурата на разходите, разделна отчетност, одит и контрол. И в двата случая произволният процентен праг не дава отговор на въпроса защо една програма струва толкова, кой поема недостига и как това се отразява на качеството. Декларираната социална цел на законопроекта също не се постига чрез избрания инструмент. Намаляването на минималния праг на таксите за платено обучение не е същинска социална мярка, защото публичната подкрепа не следва социалната нужда, а институционалния статус на висшето училище. Тя е универсална институционална преференция за всички студенти в платено обучение в ДВУ, независимо от техния доход, социална уязвимост, семейно положение, регионален произход или академични резултати. Подобен подход накърнява социалната справедливост и поражда риск от противоречие с принципа на равно третиране.		**заменен с нова концепция за „ориентирана към студента“ публична подкрепа** Предлаганата редакция по същество изменя концепцията на чл. 8 от Закона за висшето образование, който урежда основните принципи на държавната политика в областта на висшето образование. Действащият модел е основан на принципа, че държавата финансира обучението в рамките на определените със закона публични функции чрез държавните висши училища и чрез определените със Закона за държавния бюджет места, за които се осигуряват средства за издръжката на обучението. Предложението заменя този модел с обща декларативна разпоредба, съгласно която държавата подпомага студентите чрез различни форми на публична подкрепа, независимо от действащите механизми за финансиране. По този начин се заличава нормативната връзка между публичното финансиране и публичната функция на държавата по подготовката на специалисти в съответствие с обществените потребности. Освен това предложената редакция въвежда понятия като „ориентирани към студента инструменти за публична подкрепа“, които нямат легално съдържание в Закона за висшето образование и предполагат изграждането на изцяло нов модел на държавно финансиране. Подобна концептуална промяна излиза извън предмета на настоящия законопроект.

				Ако целта е да се подобри достъпът до висше образование, подходящите инструменти не са административно понижени такси в полза на определен вид институции, а мерки, насочени към студента: целеви социални стипендии за студенти в уязвимо положение, независимо от вида на акредитираното висше училище; ваучерен модел, при който подкрепата следва студента; образователни кредити, обвързани с бъдещ доход и гарантиран минимален праг за непогасяване; данъчни облекчения за доказани образователни разходи; и конкурентно публично финансиране въз основа на качество, реализация и резултати, достъпно при равни условия за всички акредитирани висши училища. **Съответствие с правото на ЕС в областта на държавните помощи.** Предложението поражда сериозен риск от несъвместимост с правото на Европейския съюз в областта на държавните помощи. Съгласно раздел 2.5, §§ 28–31 от Известието на Комисията относно понятието за държавна помощ (2016/C 262/01), публичното образование, финансирано изцяло или основно с публични средства, може да се разглежда като нестопанска дейност; образователните услуги, финансирани преимуществено от студенти, родители или търговски приходи, обаче следва да бъдат разграничени от тази категория, а публичните субекти, които ги предлагат в конкуренция с частни организации, се разглеждат като извършващи стопанска дейност и се третират като предприятия по смисъла на правото на ЕС.		**По предложението социалната подкрепа да бъде предоставяна независимо от начина на финансиране на обучението** Социалните плащания, финансирани от държавния бюджет, представляват елемент от държавната политика по публично финансиране на висшето образование. Поради това законодателят разполага с право да определи кръга на лицата, които могат да получават тази подкрепа. Предложеният законопроект възприема критерия различен статут на двете категории студенти, а не имущественото състояние, възрастта или друг личен признак на студентите. Този критерий е обективен, свързан е непосредствено с начина на разходване на публичните средства и преследва легитимната цел ограничените бюджетни ресурси да бъдат насочени към лицата, чието обучение държавата вече е поела да финансира. Следователно не може да бъде споделено становището, че законопроектът въвежда необосновано различно третиране. Практиката на Конституционния съд последователно приема, че принципът на равенството не означава еднакво третиране на лица, намиращи се в различно правно положение, когато различният режим се основава на обективен критерий и преследва обществено значима цел. За аргументите относно липса на дискриминация препращаме към мотивите, изложени в т. 1 от таблицата.

				Този подход е потвърден в постоянната практика на Съда на Европейския съюз. В решението по дело Humbel (C-263/86) Съдът приема, че обучението, организирано в рамките на националната образователна система и финансирано основно с публични средства, по правило няма характер на услуга по смисъла на Договора. Обратно, в решението по дело Wirth (C-109/92) Съдът приема, че когато обучението във висше учебно заведение се финансира предимно от частни средства – по-специално от студентите или техните родители, – е налице предоставяне на услуга срещу възнаграждение, т.е. стопанска дейност. Че един и същ субект може да съчетава субсидирана (нестопанска) и платена срещу такси (стопанска) образователна дейност, е признато и в решението на голям състав по дело Congregación de Escuelas Pías (C-74/16), а функционалното понятие за „предприятие“ – независимо от правния статут и начина на финансиране – в решението на голям състав по съединени дела Scuola Elementare Maria Montessori (C-622/16 P – C-624/16 P). Позволяването на ДВУ да определят такси за платено обучение при административно понижен минимален праг (50 % или 60 % от разходите за субсидирания прием), при липса на задължителна разделна счетоводна отчетност, де факто им позволява да покриват недостига в приходите от стопанската си дейност (платеното обучение) с публичните ресурси, предназначени за нестопанската им дейност (субсидираните места). В този контекст проектът създава механизъм за кръстосано субсидиране между стопанска		**По предложението студентските стипендии да бъдат предоставяни въз основа на успех и социални критерии независимо от вида на приема** Не се споделя становището, че критериите за успех и социално положение следва сами по себе си да определят правото на държавно финансирани стипендии. Стипендиите от държавния бюджет не представляват универсално социално плащане, а са част от публичното финансиране на системата на висшето образование. Поради това законодателят може да предвиди като предварително условие обучението да се осъществява на място, за което държавата осигурява средства за издръжката. След изпълнение на това условие конкретните критерии за успех, социално положение и други показатели продължават да намират приложение съгласно действащата подзаконова уредба. Предложението фактически премахва връзката между публичното финансиране и публичната социална подкрепа, което не съответства на концепцията на закона. **По предложението студентските общежития и столове да бъдат достъпни за всички студенти независимо от начина на финансиране на обучението** По отношение на студентските общежития и студентските столове направените бележки са възприети. След проведеното обществено обсъждане е преценено, че не следва да се изменя чл. 8, т. 3 от Закона за висшето образование,

				и нестопанска дейност на един и същ субект. Достъп до този механизъм имат единствено ДВУ, тъй като акредитираните ЧВУ не получават държавна субсидия за издръжка на обучението и покриват доказаната си себестойност изключително от собствените си приходи. Предимството е категорично селективно. В резултат предложената мярка обединява четирите кумулативни признака на чл. 107, § 1 от ДФЕС: финансира се от държавен ресурс; предоставя селективно икономическо предимство на определени предприятия (ДВУ в сегмента на платеното обучение); застрашава да изкриви конкуренцията между държавни и частни висши училища в този сегмент; и може да засегне търговията между държавите членки, доколкото пазарът на висше образование има трансгранично измерение – привличане на чуждестранни студенти, съвместни програми, филиали, дистанционно обучение и други форми. **Разделното счетоводство като утвърден инструмент на правото на ЕС.** Предложеният чл. 95б не въвежда извънреден национален стандарт, а възпроизвежда установен инструмент на правото на ЕС срещу кръстосано субсидиране. Съгласно т. 18–20 от Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (2014/C 198/01; в актуализираната ѝ редакция – 2022/C 414/01) публичното финансиране на нестопанските дейности на висше училище остава извън обхвата на чл. 107, § 1 ДФЕС само ако двата вида дейности и техните разходи, финансиране и приходи могат да бъдат ясно разделени, така че кръстосаното субсидиране на стопанската		поради което студентите, обучаващи се срещу заплащане, ще продължат да ползват студентски общежития и студентски столове при досегашния ред. **По предложението да бъдат въведени нови форми на публична подкрепа (целеви помощи, студентски кредити, други инструменти)** Предложението значително разширява предметния обхват на законопроекта чрез включване на нови форми на публично подпомагане, които не се уреждат от настоящите изменения. Въвеждането на нови социални инструменти предполага изменение на редица нормативни актове, включително Закона за кредитиране на студентите и докторантите, ежегодния Закон за държавния бюджет и подзаконовите нормативни актове относно стипендиите и социално-битовото подпомагане. Освен това подобни мерки предполагат извършването на финансова оценка на въздействието и осигуряване на необходимия бюджетен ресурс. Поради това предложенията не могат да бъдат реализирани в рамките на настоящия законопроект.

				дейност да бъде ефективно избегнато, като за доказателство служат годишните финансови отчети. Същият принцип на прозрачност и разделни сметки е закрепен и в Директива 2006/111/ЕО на Комисията относно прозрачността на финансовите отношения между държавите членки и публичните предприятия. Разделната отчетност, вътрешният контрол, външният одит и публичността са минимално необходимите гаранции срещу кръстосано субсидиране и не са несъвместими с академичната автономия – те създават проверима рамка, а не ограничение на самоуправлението. **Реалистичност на контрола (чл. 95в).** Държавните висши училища са бюджетни организации по смисъла на чл. 4, т. 1 от Закона за държавната финансова инспекция и попадат в обхвата на финансовата инспекция; в практиката ДВУ вече са били обект на инспекции на Агенцията за държавна финансова инспекция. Използването на целеви публични средства, предназначени за субсидирани дейности, за покриване на разходи по платено обучение съставлява нецелево разходване на публични средства, което е в същинската компетентност на Агенцията. Затова предвиденият в чл. 95в контролен и санкционен механизъм е приложим, а не декларативен. **Съответствие с чл. 19 от Конституцията.** Предложението поражда и риск от противоречие с чл. 19, ал. 1 и ал. 2 от Конституцията. В сегмента на платеното обучение ДВУ и ЧВУ предлагат сходна образователна услуга и се конкурират за едни и същи кандидати.		

				Съгласно Решение № 5 от 2022 г. по к.д. № 13/2021 г. на Конституционния съд чл. 19, ал. 2 изисква държавата да създаде със закон еднакви правни условия за всички субекти, извършващи еднакви или сходни дейности в конкретен икономически отрасъл, а съгласно Решение № 8 от 1999 г. и Решение № 9 от 1999 г. това изискване обвързва държавата именно когато тя действа при пазарни условия – какъвто е случаят при платеното обучение. Административно понижен минимален праг, без предварително въведена разделна отчетност, контрол и гаранции срещу използване на публично финансирани ресурси, създава нормативно предимство за ДВУ, които разполагат с бюджетна субсидия, публично предоставено имущество и публично финансирана инфраструктура, докато ЧВУ покриват разходите си чрез собствени приходи. **2. По § 7 от проекта – относно ограничението за увеличение на таксите за целия срок на обучение** ***Текст от проекта на ЗИД на ЗВО*** С § 7 от проекта се предлага въвеждане на ограничение за увеличението на таксите за целия срок на обучение на студента: *„[…] като за целия срок на обучението на студента за съответната образователно-квалификационна степен този размер не може да се увеличава общо с повече от 20 на сто спрямо определения през първата година от обучението, дори ако максимално*		

				допустимият увеличен размер е под законово определения минимум.“ ***Предложение на ВСУ*** ВСУ споделя необходимостта от предвидимост на таксите за студентите, но счита, че тя следва да се постига чрез публичен, обективен и икономически обоснован механизъм, а не чрез фиксиран процент, който е откъснат от инфлацията, реалното изменение на разходите и различната продължителност на отделните програми. Предлагаме текстът да бъде редактиран така: *„Размерът на таксите може да се актуализира ежегодно с не повече от размера на официалния индекс на потребителските цени за предходната календарна година, обявен от Националния статистически институт, освен когато по-висока актуализация е обоснована с доказано изменение на себестойността по чл. 95б, като актуализираният размер не може да бъде по-нисък от законово определения минимум. Размерът на таксите, методиката за определянето им и начинът на тяхното актуализиране се обявяват на сайта на висшето училище преди началото на съответната учебна година.“* ***Мотиви към предложението относно ограничението за увеличение на таксите*** Предложеният таван от 20 % за целия срок на обучение е икономически необоснован и произволен. Той не е обвързан нито с официалната инфлация, нито с реалното изменение на разходите за академичен		

				състав, енергия, поддръжка, технологии, учебна база, административно обслужване, практически занятия и студентска подкрепа. При висока инфлация този таван може да принуди висшите училища да обучават под себестойност; при ниска инфлация може да позволи увеличение, което не съответства на реалната динамика на разходите и натоварва студентите без обективна икономическа причина. Особено проблематична е формулата „за целия срок на обучението“. Срокът на обучение не е еднакъв за различните образователно-квалификационни степени, професионални направления, форми на обучение и регулирани професии. Един и същ таван от 20 % има различен икономически ефект при кратка програма и при програма с продължителност четири, пет или шест години. Дори при еднаква продължителност различните специалности имат различна разходна структура и ресурсна интензивност – разходите за лабораторно, практическо, технологично или клинично обучение не могат да се приравнят механично към програми с по-ниска материална обезпеченост. Допълнителен проблем е изричното правило, че ограничението се прилага „дори ако максимално допустимият увеличен размер е под законово определения минимум“. Така проектът създава вътрешно противоречие: от една страна въвежда минимален праг, а от друга допуска конкретната такса да остане под него поради индивидуалния таван за увеличение. Това обезсмисля самия законов минимум, задълбочава риска от		

				обучение под себестойност и създава допълнителни предпоставки за кръстосано субсидиране. По-обоснован подход е предвидимостта да се гарантира чрез ежегодна индексация по официалния индекс на потребителските цени, при възможност за отклонение само когато то е доказано с промяна в себестойността по реда на чл. 95б, и при изрична гаранция, че актуализираният размер не може да бъде под законовия минимум. **3. По § 1 от проекта – относно чл. 8, т. 3 от ЗВО и функцията на държавата** ***Текст от проекта на ЗИД на ЗВО*** С § 1 от проекта функцията на държавата по субсидиране на обучението и осигуряване на стипендии, общежития и столове се обвързва със студентите, приети в ДВУ на места, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им: *„3. субсидира обучението на студентите, приети в държавните висши училища на места, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им; при определени условия им осигурява стипендия, общежития и столове;“* ***Предложение на ВСУ за редакция на § 1*** В чл. 8, т. 3 текстът „субсидира обучението на студентите в държавните висши училища; при определени условия им осигурява стипендия, общежития и столове“ се заменя със: *„финансира обучението на студентите и докторантите при условията и по реда,*		

				определени в този закон, включително чрез осигуряване на безплатно обучение в държавните висши училища в предвидените от закона случаи; подпомага достъпа до висше образование чрез стипендии, общежития, столове, студентски кредити, целеви помощи и други ориентирани към студента инструменти за публична подкрепа, предоставяни на студенти и докторанти по обективни критерии, свързани със социален статус, академични резултати, потребности на пазара на труда, приоритетни професионални направления или други законоустановени цели.“ ***Мотиви към предложението по § 1*** Предложената в проекта на ЗИД на ЗВО редакция на чл. 8, т. 3 стеснява функцията на държавата, като обвързва не само институционалното финансиране на обучението, но и социалните инструменти за подкрепа със студентите, приети в ДВУ на субсидирани места. Така публичната подкрепа престава да бъде инструмент за социално подпомагане на достъпа и се превръща в продължение на институционалното финансиране на държавния сектор. Това създава риск от неравнопоставено третиране на студенти и докторанти, включително обучаващи се в акредитирани ЧВУ и приети срещу заплащане в ДВУ, за които същите инструменти остават недостъпни, независимо от реалните им потребности, социален статус или академични резултати. Правилният концептуален подход е публичната подкрепа да бъде ориентирана		

				към студента и да се предоставя по обективни критерии – социален статус, академични резултати, перспективи за реализация, потребности на пазара на труда, приоритетни направления или други законоустановени цели. От значение за публичния интерес са качеството на образованието и реалните постижения на студента, а не формата на собственост на висшето училище, формата на обучение или видът на приема. Предложената редакция не поставя под съмнение конституционната гаранция за безплатно обучение в ДВУ в предвидените от закона случаи, но изхожда от разбирането, че тази гаранция не изчерпва всички възможни форми на публична подкрепа. Този подход е в съответствие с практиката на Комисията за защита на конкуренцията (Решение № 736 от 17.09.2020 г. по преписка № КЗК-193/2020 г.), според която регулации, поставящи едни участници в привилегировано положение, могат да ограничат конкуренцията, а най-големият стимул за качество е конкуренцията, а не административните ограничения; при висшето образование, както и при другите пазари, търсенето, предлагането и конкуренцията между висшите училища следва да определят броя и успеха на участниците, а не тези въпроси да се решават чрез регулации. Той е в съответствие и с практиката на Конституционния съд по чл. 19, ал. 2 (Решение № 5 от 2022 г. по к.д. № 13/2021 г.), която изисква еднакви правни условия за субектите, извършващи сходни дейности в един отрасъл. Ако държавата насочва социалните инструменти само		

				към определен вид институции или прием, тя влияе върху избора на студентите чрез институционално ограничена подкрепа, а не чрез качество и информирана преценка, което създава риск социалната политика да се превърне в механизъм за секторно предимство, вместо в инструмент за равен достъп. **4. По § 5 и § 6 от проекта – относно чл. 70 и чл. 94 от ЗВО и студентските стипендии** ***Текст от проекта на ЗИД на ЗВО*** С § 5 и § 6 достъпът до стипендии от държавния бюджет се обвързва със студентите и докторантите, приети на места по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „а“ в редовна форма на обучение. ***Предложение на ВСУ за редакция на § 5*** *„В чл. 70, ал. 1, т. 12 се изменя така: „12. да кандидатстват и при изпълнение на условията за съответния вид стипендия да получават стипендии от държавния бюджет, стипендии, учредени от висшите училища, и стипендии от физически или юридически лица;“* ***Предложение на ВСУ за редакция на § 6*** В чл. 94 се правят следните изменения и допълнения: *„(1) Студентите и докторантите имат право да кандидатстват за стипендии от държавния бюджет, стипендии, учредени от висшите училища, и стипендии на физически или юридически лица.“*		

				В ал. 2 се създава изречение второ: *„Условията и редът за кандидатстване, класиране, получаване и прекратяване на стипендиите от държавния бюджет се определят с акт на Министерския съвет въз основа на обективни социални, академични и/или други критерии, свързани с целта на съответния вид стипендия, при стриктно спазване на принципите на публичност, равнопоставеност, целево използване на средствата и бюджетна устойчивост, като не се допуска поставяне на ограничения, изключващи кандидати въз основа на форма на обучение, вид на приема или вид на акредитираното висше училище.“* ***Мотиви към предложенията по § 5 и § 6*** Предложението на проекта в § 5 и § 6 поражда особен правен проблем, тъй като възпроизвежда на законово равнище ограничение, което вече е отречено по съдебен ред по отношение на подзаконовата уредба. С влезли в сила решения Върховният административен съд отмени чл. 1, ал. 1, т. 1 от Постановление № 90 от 26.05.2000 г. на Министерския съвет в частта, изключваща студентите в платена форма от право на стипендия (първоинстанционно по адм. дело № 11714/2024 г. и окончателно от петчленен състав по адм. дело № 8042/2025 г.). Мотивите на съда са за противоречие с чл. 6, ал. 2 от Конституцията, който забранява привилегии, основани на имуществено състояние, и с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията за борба срещу		

				дискриминацията в областта на образованието, който не допуска различия при предоставянето на стипендии, освен основани на успех или нужди. Наличието на пряка дискриминация по признак „образование“ в тази хипотеза е установено и от Комисията за защита от дискриминация (Решение № 325 от 20.12.2013 г.). Вместо да се съобрази с тази практика, проектът пренася същото по същество ограничение на законово равнище. Това създава риск от ново оспорване, включително по реда на чл. 186, ал. 2 от АПК, както и от претенции за обезщетение за пропуснати стипендии за периода на прилагане на ограничението. Предвидените изменения не съдържат обективни социални критерии, които да оправдаят различното третиране на студентите в зависимост от формата на обучение, вида на приема или вида на акредитираното висше училище. Чл. 70 от ЗВО урежда основните права на студентите и докторантите, а чл. 94 – условията и реда за отпускане на стипендии. Правото на достъп до стипендии следва да бъде уредено като студентско право, упражнявано при определени условия, а не като производна последица от институционалното финансиране на ДВУ. Съгласно практиката на Конституционния съд равенството пред закона включва задължение за равно третиране и забрана за произволно неравно третиране – „еднаквото да се третира еднакво“ (Решение № 6 от 2010 г. по к.д. № 16/2009 г.; Решение № 4 от 2021 г. по к.д. № 1/2021 г.). Различно третиране е допустимо само		

				когато е обективно обосновано (Решение № 5 от 2017 г. по к.д. № 12/2016 г.), а такова обективно основание тук липсва. Предложението в проекта на ЗИД на ЗВО превръща общото право на студентите и докторантите да кандидатстват за стипендии в предварително институционално и формално ограничение. То изключва цели категории обучаващи се – задочни, дистанционни, обучаващи се срещу заплащане, както и студенти и докторанти в акредитирани ЧВУ – независимо от социалното им положение, академичните им резултати или принадлежността им към уязвими групи. Подобна уредба може да доведе до социален парадокс: студент с високи доходи и по-нисък успех, обучаван на субсидирано място в редовна форма в ДВУ, да има достъп до държавна стипендия, докато студент с ниски доходи и по-висок успех, обучаван срещу заплащане, в дистанционна или задочна форма, или в акредитирано ЧВУ, да бъде изключен по силата на закона. Ограничаването на стипендиите за задочна/дистанционна форма дискриминира и работещите студенти, които често имат най-голяма нужда от социална подкрепа. Този извод е особено важен на фона на констатираните в публичното пространство случаи на студенти, прекъсващи обучението си поради липса на финансови средства. Именно тези студенти – често от уязвими групи или с ниски доходи – биха имали най-голяма нужда от държавна стипендия или друга форма на целева подкрепа, но при предложения текст те биха били		

				изключени, ако се обучават в платена, задочна или дистанционна форма, или в акредитирано частно висше училище. По този начин законопроектът не само не решава проблема с достъпа, но и задълбочава неравенството, като насочва публичния ресурс към институциите, а не към най-нуждаещите се студенти. С предложението на ВСУ не се създава автоматично право на получаване на стипендия. Предлага се законът да гарантира право на кандидатстване и участие в процедурата, а конкретните условия, видове, размери, приоритети и критерии да се определят от Министерския съвет, висшите училища или дарителите според вида на стипендията. Допустимо е различните видове стипендии – за успех, социални, за приоритетни направления, за недостиг на кадри, за докторанти или за уязвими групи – да имат различни условия, но те следва да бъдат обективно обосновани, пропорционални и свързани с целта на съответната стипендия, а не да изключват предварително цели категории само поради формата на обучение, вида на приема или вида на висшето училище. **5. Относно Частичната предварителна оценка на въздействието** ***Констатации относно оценката на въздействието*** В Частичната предварителна оценка на въздействието е посочено, че не са извършвани последващи оценки и че задължителни действия, произтичащи от правото на Европейския съюз, са „неприложими“. Не е представен		

				самостоятелен анализ на въздействието върху ЧВУ, конкуренцията, държавната помощ, риска от кръстосано субсидиране и различните групи студенти според форма на обучение, вид прием и вид висше училище. Оценката не разглежда ЧВУ като пряко засегната страна, въпреки че намаляването на минималния праг на таксите в ДВУ има пряко отражение върху конкурентната среда. Не е анализирано дали мярката създава институционално ценово предимство за ДВУ, нито дали по-ниските приходи от платено обучение могат да бъдат компенсирани чрез публично финансирани ресурси. Особено съществен пропуск е липсата на анализ за съвместимост с правилата за държавните помощи по чл. 107, § 1 от ДФЕС. Оценката не съдържа и последващ анализ на ефекта от измененията от 2025 г., нито социален анализ по групи студенти, нито реално сравнение на алтернативи. ***Предложение на ВСУ относно оценката на въздействието*** Преди внасяне на проекта в Министерския съвет следва да бъде изготвена цялостна предварителна оценка на въздействието или съществено допълнена частична оценка, която да включва конкурентен, правен, социален и бюджетен анализ, най-малко в следните направления: 1. ***Заинтересовани страни:*** *изрично да бъдат включени ЧВУ, студентите в ЧВУ, студентите в платена, задочна и дистанционна форма, докторантите и кандидат-*		

				студентите, на които предстои избор между държавни и частни акредитирани висши училища. 2. ***Последваща оценка на измененията от 2025 г.:*** *да се оценят реалните ефекти от вече приетите изменения на режима на таксите, преди да се предлага ново намаляване на минималния праг.* 3. ***Конкурентна среда:*** *да се анализира въздействието върху конкуренцията между ДВУ и ЧВУ в сегмента на платеното обучение, включително рискът от институционално ценово предимство, ценови натиск и ограничаване на избора на студентите.* 4. ***Кръстосано субсидиране:*** *да се оцени рискът публично финансирани ресурси за субсидирани дейности да бъдат използвани пряко или косвено за компенсиране на недостиг от приходи при платеното обучение, при прилагане на теста за разделяне на дейностите по т. 18–20 от Рамката 2014/C 198/01.* 5. ***Държавна помощ:*** *да се извърши самостоятелен анализ за съвместимост по чл. 107, § 1 ДФЕС, като се провери наличието на четирите кумулативни признака през призмата на практиката на СЕС (дело C-74/16) и на Известието 2016/C 262/01, включително дали платеното обучение в ДВУ има стопански характер и дали регулацията предоставя*		

				селективно икономическо предимство чрез държавен ресурс. Да се отчете, че при липса на предварително уведомяване евентуална помощ би била нова и неправомерна по смисъла на чл. 108, § 3 ДФЕС, с риск от последващо възстановяване. Да се предприемат необходимите действия по съгласуване или уведомяване съгласно приложимия ред. 6. ***Социален ефект:*** *да се анализира въздействието върху различните групи студенти и докторанти според социален статус, доход, форма на обучение, вид прием, вид висше училище, академични резултати и принадлежност към уязвими групи.* 7. ***Институционални становища:*** *към материалите да бъдат приложени становища от Министерството на финансите относно фискалния риск и риска от държавна помощ и от Комисията за защита на конкуренцията относно въздействието върху конкурентната среда и равнопоставеността.* 8. ***Алтернативи:*** *да се оценят реално най-малко: замяна на процентния минимум с доказана себестойност при разделна отчетност; целеви социални стипендии; ваучерен модел; студентски кредити, обвързани с бъдещ доход; данъчни облекчения*		

				за образователни разходи; конкурентно публично финансиране по качество, реализация и резултати. **5. Заключение** Съгласно Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021–2030 г. сред основните приоритети е осигуряването на достъп до висше образование и учене през целия живот с високо качество. Настоящият проект на ЗИД на ЗВО не предлага убедителен механизъм за постигане на тази цел. Той запазва и задълбочава административния подход към таксите за платено обучение, като заменя един процентен праг с друг, без да въвежда доказана себестойност, разделна счетоводна и управленска отчетност, ефективен контрол, оценка за държавна помощ и гаранции срещу кръстосано субсидиране. Наред с това фиксира ограничаване на нарастването на таксите без връзка с инфлацията и продължителността на програмите и стеснява достъпа до стипендии до субсидирания редовен прием в ДВУ. ВСУ не счита за правилно минималният размер на таксите за обучение срещу заплащане в ДВУ да се определя чрез произволен процентен праг – независимо дали е 50 %, 60 % или друг административно определен процент. По-обоснованият подход е таксите да се определят въз основа на доказана себестойност, при разделна отчетност, публичност, одит, контрол и гаранции срещу кръстосано субсидиране. Ако тези		

				гаранции не бъдат въведени, ВСУ не подкрепя намаляването на действащия праг от 60 % на 50 %. ВСУ не подкрепя предложения фиксиран таван от 20 % за увеличение на таксите за целия срок на обучение. Предвидимостта за студентите следва да се постига чрез обективен, публичен и икономически обоснован механизъм – индексиране спрямо официалния индекс на потребителските цени, при възможност за отклонение само когато то е обосновано с доказано изменение на себестойността, – а не чрез произволен фиксиран процент. ВСУ не подкрепя и предварителното ограничаване на социалната подкрепа чрез стипендии и други ориентирани към студента инструменти единствено до студенти и докторанти, приети в ДВУ на субсидирани места в редовна форма. Социалната политика във висшето образование следва да бъде насочена към студента и неговите реални потребности, резултати и социален статус, а не към институционалния статус на висшето училище, формата на обучение или вида на приема. Проектът поставя и по-широкия въпрос за бъдещия модел на финансиране, социална подкрепа, управление и развитие на висшето образование. ЗВО е приет преди повече от три десетилетия и е изменян многократно; натрупването на части частични изменения създава нормативна нестабилност и затруднява дългосрочното планиране. Затова призоваваме изпълнителната и законодателната власт да инициират цялостен обществен и експертен разговор за модернизация на		

				ЗВО, включително за необходимостта от нов, системно структуриран закон, съобразен с европейските политики, демографските предизвикателства, дигиталната трансформация, международната конкурентоспособност и принципите на академична автономия, качество, прозрачност и равнопоставеност. До провеждането на такъв разговор настоящата законодателна инициатива не следва да бъде придвижвана в непроменен вид. Без преработка в посочените насоки проектът съдържа съществени рискове за конкуренцията, за съвместимостта с правилата относно държавните помощи и за равнопоставеното третиране на студентите. ВСУ предлага проектът да бъде преработен преди внасянето му в Министерския съвет, като бъдат отчетени мотивите и предложенията по раздел II. В случай че въпреки изложеното МОН вземе решение да внесе проекта, настояваме всяко предложение от раздел II да бъде включено като самостоятелна позиция в справката за постъпилите предложения по обществената консултация, като по всяка позиция изрично се посочи дали се приема или не се приема и се изложат конкретни мотиви.		
5.	**09.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Милен Балтов**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Бургаски свободен университет.	С внесените текстове на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, три са сериозните обстоятелства, които противоречат на разбиранията за съвременна и справедлива бюджетна политика, която поощрява знанията, отговорността на всички страни в образователния процес и възможните източници за разрастване на	**Не се приема**	**По предложението минималният размер на таксите да не се намалява на 50 %, а да се определя въз основа на реалната себестойност на обучението** Възприетият със Закона за висшето образование модел за определяне на минималния размер на таксите не цели възстановяване на индивидуално изчислената себестойност на всяка

				дефицитите на ниво висши училища и държава, а те са: 1. В аргументацията на приложените промени вносителите заявяват: „Намаляване на законовоопределения минимум на определяните от висшите училища такси за студентите и докторантите, обучаващи се срещу заплащане“ – отнася се до възможността студентите и докторантите приети в държавните висши училища (ДВИ) извън държавната поръчка да заплащат 50% от издръжката (средствата – равносилни на таксата преведена от държавата), която се получава за студентите и докторантите по същата специалност и форма на обучение и обучаващи се в същата зала, но приети по държавна поръчка. Очевидно е, че по този начин: - Има нарушение на принципа на държавните помощи – очевидно оставащите 50% от таксата за обучение на студента, който не е приет по държавна поръчка се покриват от получените средства за издръжка на студентите в държавна поръчка. - Очевидно се насочва финансов ресурс към професионални направления и специалности, които не са защитени за държавата - Възможно е в някои професионални направления и специалности издръжката за обучение на студентите и докторантите приети по държавна поръчка да е надценена и да позволява допълнителни разходи за студенти от платен прием. - Много ДВУ, особено в ОКС „магистър“ обучават студенти само извън		образователна програма, а създаване на единен нормативен механизъм, приложим за всички държавни висши училища. Определянето на таксите въз основа на доказана себестойност предполага въвеждане на единна методика за разпределяне на преките и непреките разходи, която към момента не съществува. Значителните различия в организацията на обучението, използваната материална база, научната дейност и вътрешната структура на висшите училища не позволяват разработването на универсален модел, който да осигури съпоставимост между отделните институции. Предлаганата промяна представлява цялостна реформа на начина на определяне на студентските такси и излиза извън предмета на настоящия законопроект. Предвиденото намаляване на законово определения минимален размер на таксите не създава задължение за висшите училища да определят по-ниски такси, а единствено разширява тяхната възможност да упражнят академичната си автономия при определянето им, съобразно собственото си финансово състояние и политиката си за достъп до висше образование. **По предложението да бъде въведена задължителна разделна счетоводна отчетност, публичност, одит и контрол срещу кръстосано субсидиране** Действащото законодателство вече съдържа цялостна уредба относно

				държавна поръчка. Това означава, че посочените 50% те покриват със средствата постъпили за обучението на студенти от други професионални направления (често приоритетни) или в други форми и степени – например от ОКС „бакалавър“ в редовна форма на обучение. - Основна опасност: използване на средства постъпващи от държавния бюджет по различно целеполагане. Изпадане на ДВУ в ситуация, в която ще искат увеличение на средствата за издръжка от страна държавния бюджет, в условия на бюджетна консолидация. 2. В аргументацията на приложените промени вносителите заявяват също: „Ограничаване на увеличението на таксите на студентите, обучаващи се срещу заплащане, с не повече от 20% за целия курс на обучението им спрямо първата им година на прием“ – противоречи на принципите на свободната пазарна икономика, заложени в Конституцията ни преди 35 години и на динамиката на процесите, която за последните 6 години показа, че факторите за динамиката в ценообразуването е почти невъзможно да се предвидят и овладеят. За един курс от обучение от 4, а често и от 5 години това е равносилно на под 4% годишно индексиране, както се приеме, че инфлацията се капитализира. - Основна опасност: използване на средства постъпващи от държавния бюджет по различно целеполагане. Изпадане на ДВУ в ситуация, в която ще искат увеличение на средствата за		финансовото управление и отчетността на държавните висши училища. Те са публични организации и подлежат на финансово управление и контрол по реда на Закона за публичните финанси, Закона за счетоводството, Закона за държавната финансова инспекция, Закона за независимия финансов одит и останалото приложимо законодателство. Законопроектът не изменя режима на държавното финансиране, не създава нови категории публични средства и не променя предназначението на бюджетната субсидия. Следователно не е налице необходимост от създаване на специален секторен режим единствено във връзка с определянето на студентските такси. Предлаганите механизми по същество представляват нова система за финансово управление на държавните висши училища, която значително надхвърля предметния обхват на настоящия законопроект. **По предложението да бъде запазен действащият минимален праг от 60 %, ако не бъдат въведени допълнителните финансови гаранции** Размерът на студентските такси и механизмите за финансов контрол представляват различни обществени отношения и не следва да бъдат поставяни в зависимост едни от други. Законосъобразното разходване на средствата от държавния бюджет се гарантира чрез действащата система за финансово управление и контрол,

				издръжка от страна държавния бюджет, в условия на бюджетна консолидация. Предложение за текст на подложения за промяна в § 7. на предложението за изменение на ЗВО: **В чл. 95 ал. 4** текстът да се измени: „(4) Размерът на таксите за обучението по чл. 21, ал. 2 и 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква "б" не може да бъде по-нисък от **100 на сто** от средствата за издръжка на обучението, определени по чл. 91, ал. 2, т. 1 и 3 и добавения размер на таксата по ал. 2 за съответното професионално направление или специалност от регулираните професии. Размерът на таксите за обучението по чл. 21, ал. 5 не може да бъде по-нисък от **100 на сто** от средствата за издръжка на обучението, определени по чл. 91, ал. 3, т. 1 и 3.“ 3. Предвижда се да се узакони отхвърления през 2025 г. от Върховния административен съд принцип, че средствата за стипендии от държавния бюджет следва да се предоставят само на студенти, приети по държавна поръчка и в редовна форма на обучение - С Решение № 10666/2025 г. ВАС окончателно потвърди отмяната на чл. 1, ал. 1, т. 1 от ПМС № 90/2000 г. в частта, изключваща студентите, приети по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ и чл. 21, ал. 2 и 3 ЗВО (платено обучение), от кръга на лицата с право на стипендия от държавния бюджет. Съдът прие, че ЗВО борави единствено с понятието „студенти“ и обвързва стипендията за успех само с критерия среден семестриален успех, без да разграничава по реда на приема или формата на обучение; че въвеждането на		независимо от нормативно определения минимален размер на таксите. Запазването на действащия праг от 60 % би обезсмислило основната цел на законопроекта – създаване на възможност държавните висши училища да определят по-достъпни такси за обучение срещу заплащане, когато това е съобразено с финансовото им състояние. Законопроектът не задължава висшите училища да намаляват таксите, а единствено разширява тяхната автономия при определянето им. **По предложението фиксираният максимален размер на увеличението на таксите да бъде заменен с механизъм за ежегодна индексация** Основната цел на законопроекта е да осигури предвидимост на финансовите задължения на студентите през целия период на обучението им. Обвързването на таксите с динамични икономически показатели като инфлацията или индекса на потребителските цени би довело до ежегодна промяна на финансовите задължения на студентите, което би намалило правната сигурност и би затруднило както финансовото планиране на студентите, така и управлението на висшите училища. Фиксираният максимален праг създава ясно, лесно приложимо и еднакво правило за всички държавни висши училища и осигурява баланс между интересите на студентите и необходимостта висшите училища да поддържат финансова устойчивост.

				такова разграничение за първи път в подзаконов акт представлява недопустима първична уредба в противоречие с акта от по-висока степен; и — на самостоятелно основание — че изключването е материално незаконосъобразно, тъй като нарушава равенството пред закона по чл. 6, ал. 2 КРБ и допуска различие в предоставянето на стипендии на основание, различно от успех или нужди, в противоречие с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията. - Ограничава се възможността всички студенти в Република България – независимо дали се обучават в ДВУ или в частни висши училища да имат право при постижения в учебния процес да получават финансирана от държавния бюджет стипендия за успех. - Основна опасност: използване на средства от държавния бюджет за стимулиране на студенти и докторанти, които може и да не показват най-добрите резултати в учебния процес, а в някои случаи и на по-малко активни на пазара на труда млади хора. Предложение за текст на подложения за промяна в § 1. на предложението за изменение на ЗВО: **В чл. 8, т. 3** текстът да се измени със: „субсидира обучението на студентите в държавните висши училища и осигурява стипендия, общежития и столове на студентите от всички висши училища, при определени условия. Предложение за текст на подложения за промяна в § 2. на предложението за изменение на ЗВО:		**По предложението социалната подкрепа да бъде насочена към студента независимо от вида на висшето училище, формата на обучение или вида на приема** Социалната подкрепа, финансирана със средства от държавния бюджет, е елемент от държавната политика по публично финансиране на висшето образование и е свързана с начина, по който държавата организира и финансира подготовката на специалисти в обществен интерес. Предвиденото в законопроекта разграничение не се основава на лични качества или защитени признаци на студентите, а на обективен критерий – дали обучението се осъществява на място, финансирано със средства от държавния бюджет. Този критерий е пряко свързан с начина на разходване на публичните средства и представлява допустимо законодателно решение в рамките на правото на преценка, с което законодателят разполага при определяне на социалните политики. Следователно не може да бъде споделено становището, че законопроектът необосновано поставя студентите в различно положение. За аргументите относно липса на дискриминаця препращаме към т. 1 от таблицата.

				В чл. 9, ал. 3, т. 8 текстът да се измени със: „утвърждава условията и реда за предоставяне на стипендии, за ползване на общежития и други социално-битови придобивки от студенти, докторанти и специализанти във всички висши училища“; Предложение за текст на подложения за промяна в § 5. на предложението за изменение на ЗВО: **В чл. 70, ал. 1, т. 12** съществуващият в Закона текст не се променя и остава: „да получават стипендии“; Предложение за текст на подложения за промяна в § 6. на предложението за изменение на ЗВО: **В чл. 94, ал. 1** съществуващият в Закона текст не се променя и остава: „Студентите и докторантите имат право да кандидатстват за стипендии от държавния бюджет, стипендии, учредени от висшите училища, и стипендии на физически или юридически лица“.		
6.	**14.07.2026 г. Електронна поща**	**Доц. д-р Веселина Кондева - Главинкова, дм – ИД Ректор на Медицински университет - Пловдив**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Медицински университет -Пловдив	I. Обща позиция Медицински университет – Пловдив подкрепя принципната цел на законопроекта да се гарантира по-голяма предвидимост на таксите за обучение срещу заплащане и да се създаде по-ясна защита на студентите срещу резки и икономически необосновани увеличения на разходите за обучение. Подкрепяме също административните облекчения, свързани със служебната проверка на данни, включването на регистъра за академично признаване в информационната система на висшето образование и предоставянето на по-	**Не се приема**	**По предложението да се въведе диференциран режим за специалностите от регулираните медицински професии при определяне на минималния размер на таксите** Законопроектът урежда общия режим за определяне на минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане в държавните висши училища. Възприетият нормативен механизъм се прилага еднакво за всички професионални направления и осигурява единни правила при

				голяма компетентност на академичните ръководства при определянето на таксите за кандидатстване. Същевременно считаме, че проектът в настоящия му вид не отчита в достатъчна степен спецификата на обучението по специалности от регулираните медицински професии, неговата висока ресурсоемкост, продължителност, клиничен и практически характер, както и значението на международния образователен сегмент за финансовата устойчивост и развитието на държавните медицински висши училища. Поради това Медицински университет – Пловдив предлага проектът да бъде прецизиран, като се въведе диференциран режим за специалностите от регулираните медицински професии и се разграничат ясно: 1. държавно субсидираното обучение като национална публична функция; 2. обучението срещу заплащане на български граждани и граждани на други държави; 3. обучението на чуждестранни студенти по специалния таксов режим на чл. 95, ал. 8 ЗВО; 4. социалната подкрепа, която следва да бъде ориентирана към студента и към обективни критерии, а не единствено към вида на приема. Проектът предвижда ограничаване на увеличението на таксите за обучение срещу заплащане до 20% за целия курс спрямо първата година, както и		определяне на минималния размер на таксите. Безспорно обучението по регулираните медицински професии е свързано със значително по-висока ресурсоемкост, включително поради необходимостта от клинично обучение, специализирана материална база и практическа подготовка. Тези особености обаче вече се отчитат при определянето на средствата за издръжка на обучението по професионални направления и специалности, които служат като основа при формирането на таксите. Въвеждането на отделен законов режим единствено за медицинските специалности би довело до отклонение от възприетия единен модел и би създало предпоставки за аналогични искания и от други професионални направления със специфична организация на обучението. Поради това не се налага създаването на специална законова уредба за отделни професионални направления в рамките на настоящия законопроект. **По предложението минималният размер на таксите за медицинските специалности да се определя въз основа на реалната себестойност** Определянето на минималния размер на таксите въз основа на индивидуално определяна себестойност предполага създаване на национална методика за разпределяне на преките и непреките разходи между отделните образователни програми. Подобна методика към настоящия момент не съществува, а

				намаляване на законово определения минимум на таксите за платено обучение, което изисква корекция спрямо спецификата на медицинското образование. II. Специфика на медицинското образование Медицинското образование не е обикновена образователна услуга с ниска или средна разходна интензивност. То представлява високоресурсен, регулиран и обществено значим процес, свързан с подготовката на кадри за здравната система, пациентската безопасност и изпълнението на национални политики в областта на здравеопазването. Тази специфика поражда постоянна и нарастваща разходна база, която включва академичен състав, клинични преподаватели, лабораторна и симулационна инфраструктура, медицински консумативи, договорни отношения с лечебни бази, софтуер, лицензи, техническа поддръжка, стандарти за практическо обучение и изисквания за обучение в малки групи. Поради това механичното прилагане на единен процентен минимум и единен таван на увеличение за всички професионални направления не е подходящо за специалностите от регулираните медицински професии. III. Относно намаляването на минималния размер на таксите Медицински университет – Пловдив счита, че важният въпрос е дали таксата за обучение срещу заплащане покрива реалната себестойност на съответната		нейното разработване предполага цялостна промяна на модела за формиране на студентските такси. Освен това реалната себестойност на обучението зависи от редица вътрешни организационни решения на всяко висше училище и не може да бъде използвана като единен нормативен критерий. Предлаганото изменение значително надхвърля предмета на настоящия законопроект. **По предложението фиксираният максимален размер на увеличението на таксите да бъде заменен с механизъм за ежегодна индексация при медицинските специалности** Основната цел на законопроекта е да гарантира предвидимост на финансовите условия за студентите през целия период на обучението им. Обвързването на размера на таксите с инфлацията или други динамични икономически показатели би довело до ежегодно изменение на финансовите задължения на студентите, което би намалило правната сигурност и би затруднило финансовото планиране както на студентите, така и на висшите училища. Предвиденият в законопроекта максимален размер на увеличението представлява общо правило, приложимо към всички държавни висши училища, което осигурява необходимия баланс между защитата на студентите и

				програма и позволява поддържане на качеството, практическата подготовка и академичния капацитет, а не дали трябва да се направи до избор между 50% и 60% от нормативно определена база. За специалностите от регулираните медицински професии таксата не следва да бъде определяна единствено чрез универсален процентен праг. Необходимо е тя да бъде съобразена с реалната ресурсоемкост на обучението, включително с разходите за клинично обучение, симулационна подготовка, лабораторна база, консумативи, квалифициран академичен и клиничен състав и поддържане на съответствие с държавните и европейските изисквания. Затова предлагаме: За специалностите от регулираните медицински професии минималният размер на таксите за обучение срещу заплащане да се определя по диференцирана методика, отчитаща реалната себестойност на обучението, продължителността на програмата, необходимостта от клинична и практическа подготовка и разходите за поддържане на специализирана учебна инфраструктура. До приемането на такава методика не следва да се допуска автоматично намаляване на минималния праг за тези специалности, без предварителна финансова оценка на въздействието върху държавните медицински висши училища. IV. Относно тавана от 20% за целия срок на обучение		финансовата самостоятелност на висшите училища. **По предложението да бъде въведен самостоятелен режим за чуждестранните студенти по чл. 95, ал. 8 ЗВО** Не се споделя необходимостта от въвеждане на отделен законов режим относно ограничението на увеличението на таксите за чуждестранните студенти. Предлаганите изменения имат за цел създаване на единни правила относно предвидимостта на таксите за обучение срещу заплащане. Разграничаването на режима според гражданството на студентите или конкретния вид обучение би довело до усложняване на нормативната уредба и до въвеждане на различни механизми за определяне и изменение на таксите. Същевременно законопроектът не засяга правото на висшите училища самостоятелно да определят първоначалния размер на таксите за обучение срещу заплащане в рамките на закона, включително като отчитат спецификата на международния образователен пазар. Поради това не е необходимо въвеждането на специална законова уредба единствено за обучението на чуждестранни студенти. **По предложението държавното финансиране на медицинските специалности да бъде увеличено съобразно реалната ресурсоемкост на обучението**

				Медицински университет – Пловдив подкрепя принципа на предвидимост на таксите за студентите. Този принцип обаче не следва да се реализира чрез фиксиран кумулативен таван от 20% за целия срок на обучение, приложим без разлика към всички програми. При обучението по медицина подобен таван не отчита динамиката на инфлацията, възнагражденията, клиничните разходи, технологичното обновяване, цените на медицинските консумативи, поддръжката на симулационна и лабораторна инфраструктура и изискванията за качество. Така съществува риск в последните години от обучението таксата да се откъсне от реалната себестойност, което може да доведе до недофинансиране на програмата или до необходимост от компенсиране чрез други източници. Поради това предлагаме фиксираният таван от 20% да бъде заменен с механизъм за ежегодна индексация по обективен публичен показател, например индекс на потребителските цени или друг нормативно определен индекс, с възможност за допълнителна корекция при доказана съществена промяна в себестойността на обучението по специалност от регулирана професия. Така ще се постигне баланс между предвидимостта за студентите и финансовата устойчивост на университета. V. Относно чуждестранните студенти и международния образователен сегмент		Въпросът относно размера на държавната субсидия за обучение по отделните професионални направления не е предмет на настоящия законопроект. Размерът на публичното финансиране се определя ежегодно със Закона за държавния бюджет и по реда на действащата нормативна уредба относно средствата за издръжка на обучението. Поради това предложенията относно промяна на механизма за държавно финансиране не могат да бъдат разгледани в рамките на настоящия законопроект. **По предложението да бъде въведена разделна вътрешна управленска отчетност между публично финансираните и таксово финансираните дейности** Действащото законодателство вече съдържа изисквания относно финансовото управление, счетоводната отчетност и финансовия контрол върху публичните организации. Законопроектът не изменя режима на публичното финансиране на висшите училища и не въвежда нови категории публични средства, които да налагат създаването на специална секторна уредба. Въвеждането на нови законови изисквания относно управленската отчетност би представлявало самостоятелна законодателна материя, която не е предмет на настоящия законопроект.

				Медицински университет – Пловдив има ясно изразен международен профил. Обучението на чуждестранни студенти по чл. 95, ал. 8 ЗВО има различна икономическа логика от социално регулираното обучение на български граждани и граждани на ЕС и други страни. То се реализира в условията на международен образователен пазар, при конкуренция с други европейски и световни медицински университети, и изисква устойчива ценова политика, която да обезпечава качество, инфраструктура, международно административно обслужване и академична репутация. Затова предлагаме: Таксите за чуждестранни студенти по чл. 95, ал. 8 ЗВО да бъдат изрично разграничени от режима на социално мотивираната ценова защита за студенти, обучаващи се срещу заплащане в националната система. За тях следва да се прилага режим на прозрачност, договорна предвидимост и академична автономия, а не фиксиран универсален таван за целия срок на обучение. Това не означава липса на защита за чуждестранните студенти. Защитата следва да се гарантира чрез предварително обявени такси, договорни условия и ясни правила за индексация, а не чрез механизъм, който може да направи невъзможно адекватното финансиране на високостойностно медицинско обучение. VI. Относно държавното субсидиране и собствените приходи Медицински университет – Пловдив счита, че държавното финансиране на		**По предложението социалната подкрепа да бъде ориентирана към студента и към обществената потребност от медицински кадри** Споделяме разбирането, че осигуряването на достатъчен брой медицински специалисти е приоритет на държавната политика. Същевременно законопроектът урежда единствено общите условия за предоставяне на публично финансирана социална подкрепа в системата на висшето образование и не изменя секторните политики за насърчаване подготовката на медицински кадри. Целевите мерки за стимулиране на обучението по отделни специалности могат да бъдат реализирани чрез специални програми, стипендии или други финансови инструменти, без да е необходимо изменение на общата уредба на Закона за висшето образование. **По предложението да бъде изготвена допълнителна оценка на въздействието върху държавните медицински университети** Изготвената частична предварителна оценка на въздействието е съобразена с изискванията на Закона за нормативните актове и обхваща предмета на настоящия законопроект. Предлаганите изменения установяват общ режим за всички държавни висши училища и не въвеждат специална правна уредба за отделни професионални направления. Поради това не се налага изготвянето на самостоятелна оценка на въздействието за отделен вид висши училища.

				обучението по медицински специалности трябва да бъде разглеждано като инвестиция в националната здравна система. Подготовката на лекари, лекари по дентална медицина, фармацевти, медицински сестри, акушерки и други медицински специалисти е публична функция с пряко отражение върху достъпа до здравна грижа, кадровата обезпеченост на лечебните заведения и демографската устойчивост на здравната система. Собствените приходи от обучение срещу заплащане, включително от международния образователен сегмент, не следва да се третират като негласен компенсатор на недостатъчно публично финансиране на държавно възложената подготовка на медицински кадри. В тази връзка МУ–Пловдив би следвало да настоява за адекватно държавно финансиране на субсидираното обучение по регулирани медицински професии, съобразено с реалната себестойност, продължителността и практическата структура на обучението, запазване на академичната и финансова автономия при управление на собствените приходи и недопускане на нормативни решения, които ограничават приходната база, без да предвиждат компенсаторен механизъм за поддържане на качеството. VII. Относно разделната управленска отчетност Медицински университет – Пловдив подкрепя въвеждането на по-ясна вътрешна управленска отчетност между публично финансираните и таксово финансираните дейности. Подобна отчетност е необходима както за защита		Специфичните особености на медицинското образование могат да бъдат отчетени при бъдещи промени в механизмите за финансиране на обучението, ако бъде предприета отделна законодателна инициатива.

				на публичния ресурс, така и за аргументирано доказване на реалната себестойност на обучението по специалности от регулираните медицински професии. Същевременно публичността следва да бъде балансирана. Детайлната разходна структура на международните програми може да съдържа чувствителна управленска и конкурентна информация. Затова е по-подходящо да се въведат вътрешна управленска отчетност, контрол от компетентните органи; възможност за независим одит и публичност на агрегирани показатели, без разкриване на чувствителна конкурентна информация. Така ще се постигне прозрачност, без да се отслабва международната конкурентоспособност на българските медицински университети. VIII. Относно стипендиите и социалната подкрепа Медицински университет – Пловдив подкрепя принципа социалната подкрепа да бъде насочена към реалните потребности и постижения на студента, а не да се определя единствено от вида на приема или формата на обучение. При медицинското образование е особено важно държавата да развива целеви инструменти за подкрепа на студенти в специалности с доказан обществен недостиг, включително медицински сестри, акушерки, лекари и други медицински специалисти. Подобна подкрепа може да бъде обвързана с критерии за успех, социално положение, регионален дефицит на кадри или		

				ангажимент за последваща професионална реализация в българската здравна система. Затова предлагаме текстовете относно стипендиите и социално-битовата подкрепа да бъдат прецизирани така, че: - да не се създава необосновано изключване на цели групи студенти; - да се предвидят обективни критерии за достъп до подкрепа; - да се даде възможност за целеви стипендии по специалности от регулираните медицински професии с оглед кадровите потребности на здравната система. IX. По таксите за кандидатстване и административните облекчения Медицински университет – Пловдив подкрепя предложението таксите за кандидатстване да се утвърждават от академичните съвети на държавните висши училища. Това съответства на академичната автономия и позволява по-гъвкаво съобразяване с реалните административни разходи, включително при онлайн кандидатстване, изпити на английски език, международен прием и обработка на документи, издадени в чужбина. Подкрепяме също служебните проверки на данни и интегрирането на регистрите в информационната система на висшето образование, тъй като тези мерки намаляват административната тежест за студентите, кандидат-студентите и университетските администрации.		

				Х. Конкретни предложения Медицински университет – Пловдив предлага проектът на ЗИД на ЗВО да бъде преработен в следните направления: 1. Да не се прилага универсално намаляване на минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане за специалностите от регулираните медицински професии, без предварителна оценка на реалната себестойност и въздействието върху качеството на обучението. 2. Да се въведе диференциран режим за специалностите от регулираните медицински професии, отчитащ продължителността, клиничния характер, практическата подготовка, симулационното обучение и разходите за специализирана инфраструктура. 3. Да се замени фиксираният таван от 20% за целия срок на обучение с механизъм за ежегодна индексация по обективен публичен показател, с възможност за допълнителна корекция при доказана промяна на себестойността. 4. Да се въведе отделен режим за таксите на чуждестранните студенти по чл. 95, ал. 8 ЗВО, основан на прозрачност, договорна предвидимост, академична автономия и международна конкурентоспособност. 5. Да се предвиди разделна вътрешна управленска отчетност за публично финансираните и таксово финансираните дейности, с контрол и публичност на данните, но в обобщен вид,		

				без разкриване на чувствителна конкурентна информация. 6. Да се преразгледат текстовете относно стипендиите и социалната подкрепа, като подкрепата бъде ориентирана към студента, неговото социално положение, академични резултати и обществената потребност от съответната професионална квалификация. 7. Да се изготви допълнителна оценка на въздействието върху държавните медицински университети, включително върху обучението по медицина, дентална медицина, фармация, здравни грижи и обществено здраве, както и върху международния прием. XI. Заключение Медицински университет – Пловдив подкрепя целта за предвидимост, прозрачност и защита на студентите, но счита, че тя не може да бъде постигната устойчиво чрез единен процентен механизъм и фиксиран таван, приложими без разлика към всички професионални направления. За специалностите от регулираните медицински професии е необходим диференциран подход, основан на реална себестойност, отчетност, качество, клинична обезпеченост и финансова устойчивост. Законодателният модел следва да гарантира едновременно достъпност за студентите, адекватно държавно финансиране на национално значимото медицинско образование и възможност държавните медицински		

университети да запазят международната си конкурентоспособност.

В този смисъл МУ–Пловдив предлага проектът да бъде преработен в посочените части.

Препоръчителна матрица на позицията на МУ–Пловдив

Въпрос	**Препоръчителна позиция на МУ–Пловдив**	**Основен аргумент**
Намаляване на минимума от 60% на 50%	**Условно несъгласие с единното прилагане**	Процентът не отчита реалната себестойност на медицинското обучение
Таван 20% за целия срок	**Да не се прилага в този вид за дългосрочни регулирани медицински специалности**	При 6-годишна програма не отчита динамиката на заплати, клинични разходи, технологии и инфлация
Медицина, дентална медицина, фармация	**Специален/ диференциран режим**	Регулирани професии, държавни изисквания, клинично и практическо обучение

				Чуждестранни студенти по чл. 95, ал. 8	**Изрично отделяне от общия социално-ценови режим**	Международен образователен пазар и различна икономическа логика		
				Такси за чуждестранни студенти	**Определяне от академичния съвет при прозрачна икономическа методика**	Себестойност + допълнителни услуги + международна конкурентоспособност		
				Държавно субсидирано обучение	**Пълноценно финансиране според реалната ресурсоемкост**	Подготовката на медицински кадри е национална публична функция		
				Разделна управленска отчетност	**Подкрепа по принцип**	Позволява ясно разграничаване на публично и таксово финансирани дейности		
				Публичност на себестойността	**Агрегирана, не пълна детайлна публичност**	Защита на чувствителна управленска и конкурентна информация		
				Социална достъпност	**Подкрепа чрез инструменти към студента**	Стипендии, кредити, целево финансиране, договори със здравни структури		

				Такси за кандидатстване и административна дигитализация	**Подкрепа**	Академична автономия и намаляване на административната тежест		
7.	**15.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Мария Камушева**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица:	**По § 1 от законопроекта за изменение на чл. 8, т. 3 от Закона за висшето образование (ЗВО)** относно обвързването на субсидията за издръжка на обучението и с правото на стипендия, общежития и столове. Считам, че предложеното изменение на посочената разпоредба е дискриминационно и необосновано, в противоречие с чл. 6, ал. 2 и чл. чл. 53, ал. 6 от Конституцията на Република България (КРБ) и в противоречие с разпоредбата на чл. 3, буква "в" от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието. Не е оправдано взаимното обвързване на субсидията за издръжка с правото на достъп до стипендии предвид обстоятелството, че издръжката се предоставя на ВУЗ, за да се финансира провеждането на обучителния процес, докато стипендията е форма на индивидуално подпомагане или стимулиране на студента да учи, подобрява своите компетенции и усъвършенства своите знания, което може да бъде показано чрез постигането на високи резултати на семестриалните изпити или други обективни критерии в зависимост от вида на стипендията. Формата на обучение и вида на приема не са адекватен измерител на академичните постижения, по никакъв	**Приема се частично**	**По предложението да отпаднат измененията в § 1, § 5 и § 6 от законопроекта относно обвързването на държавно финансираните стипендии, общежитията и студентските столове с обучението на места, субсидирани от държавата** След анализ на постъпилите становища в рамките на обществените консултации е преценено, че не следва да се изменя чл. 8, т. 3 от Закона за висшето образование в частта относно правото на студентите да ползват студентски общежития и студентски столове. Поради това предвиденото изменение отпада и действащият режим се запазва. Законопроектът последователно провежда принципа, че публичните средства за социално подпомагане във висшето образование следва да бъдат предоставяни във връзка с публичното финансиране на обучението. Стипендиите от държавния бюджет представляват форми на публична подкрепа, които са част от държавната политика за подпомагане на обучението на студентите, приети на места, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението. Не може да бъде споделено становището, че

				начин не удостоверяват знания или умения, особено в условията на еднакви учебни програми и единни академични изисквания за съответната ОКС. Студентите следва да бъдат оценявани и сравнявани на база знания, умения и компетенции, които демонстрират в хода на обучението и резултират в поставяните им оценки на семестриалните изпити, а не на база организационната форма на обучение или на начина на финансиране на обучението им. Граничещо с цинизъм е и лишаването на определени групи студенти, обучаващи се в държавни ВУЗ, от правото им на студентско столово хранене, обвързвайки го с вида на приема и формата на обучение, като следва да се има предвид, че такова разграничение на студентите по отношение на правото им на столово хранене не е правено от създаването на закона, вкл. няма такова и в Наредбата за ползване на студентските общежития и столове. Необосновани и нелогични са предложените изменения на чл. 8, т. 3 от ЗВО, чрез които се създават привилегии за определена категория студенти само на база формата на приема им в държавни ВУЗ, като се игнорират всякакви критерии, свързани с постиганите академични резултати в хода на обучението от останалите групи студенти или техни нужди. Във връзка с горното възразявам срещу предложената редакция на чл. 8, т. 3 от ЗВО и предлагам § 1 да отпадне от законопроекта. **По § 5 за изменение на чл. 70, ал. 1, т. 12 и § 6 за изменение на чл. 94, ал. 1 от ЗВО,** поставящи разграничение на студентите и докторантите относно		законопроектът въвежда дискриминационно третиране. Предвиденото разграничение не се основава на имущественото състояние, социалния произход или друг защитен признак, а на обективен критерий – различен статут на студентите, приети на места, субсидирани от държавата и платено обучение. Законодателят разполага с право на преценка при определяне на кръга на лицата, които могат да получават стипендии, финансирани със средства от държавния бюджет, когато това разграничение преследва легитимна обществена цел и е свързано с начина на разходване на публичния ресурс. Конституционният принцип на равенството по чл. 6 от Конституцията не изисква еднакво третиране на лица, намиращи се в различно правно положение. Студентите, чието обучение се финансира със средства от държавния бюджет, и студентите, обучаващи се срещу заплащане, се намират в различно положение по отношение на приема им и начина на финансиране на обучението им, което обосновава възможността законодателят да предвиди различен режим относно предоставянето на публично финансирани социални мерки. Относно аргументи за липсата на дискриминация препращаме към т. 1 от таблицата. **По предложението да не се обвързва правото на държавна стипендия с начина на прием или формата на обучение** Стипендиите, предоставяни със средства от държавния бюджет, не представляват

				правото и достъпа им до стипендии от държавния бюджет Двете разпоредби са идентични, като и двете поставят ограничения спрямо определени групи студенти и привилегии за друга група по отношение на правото им да кандидатстват за стипендии от държавния бюджет, които се основават само на формата на приема им в държавни ВУЗ, без оглед на техните успехи или нужди. Предложените редакции са в остро противоречие с чл. 3, буква "в" от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието, според която държавите - страни по конвенцията, се задължават да не допускат **никакви различия** от страна на държавните органи по отношение на учащите се, що се отнася до плащането за обучение, **предоставянето на стипендии** и на всяка друга помощ, на учащите се, а също така даването на разрешения и привилегии, които могат да бъдат необходими за продължаване на образованието в чужбина, **освен различията, основани на техния успех или нужди**. Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието е международен договор, ратифициран по конституционен ред, обнародван и влязъл в сила за Република България, който има предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат, по смисъла на чл. 5, ал. 4 от Конституцията, поради което считам, че предложената редакция на чл. 70, ал. 1, т. 12 и чл. 94, ал. 1 от ЗВО, с която се изключват априори от достъп до държавни стипендии определени групи студенти, без оглед на никакви обективни		единствено поощрение за академични постижения, а са елемент от публичната политика за финансово подпомагане на определени категории студенти, чието обучение се финансира от държавата. Обстоятелството, че студентите се обучават по еднакви учебни планове и полагат еднакви изпити, не води до извод, че законодателят е длъжен да предвиди идентичен режим относно всички форми на държавно финансирана социална подкрепа. Академичните изисквания и правилата за разходване на публичните средства уреждат различни обществени отношения и могат да бъдат предмет на различни законодателни решения. Предложеният законопроект не ограничава възможността студентите, обучаващи се срещу заплащане, да получават стипендии, учредени от висшите училища, фондации, работодатели или други физически и юридически лица. Ограничението се отнася единствено до стипендиите, финансирани със средства от държавния бюджет. **По възражението, че законопроектът противоречи на чл. 6 и чл. 53 от Конституцията и на Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието** Конституцията гарантира правото на образование и достъпа до висше образование, но не създава субективно право на всяко лице да получава държавно финансирани стипендии или други социално-битови придобивки независимо от условията, определени

				критерии, основаващи се на техния успех или нужди, представлява административен произвол. Противоречието на предложените редакции с посочения международен договор води до извода, че при изготвяне на проекта не е съобразена нормативната йерархия, респ. конституционния принцип по чл. 5, ал. 4 от Основния закон. Предложената редакция на чл. 70, ал. 1, т. 12 и чл. 94, ал. 1 от ЗВО е в нарушение и на принципа на равенство пред закона и на задължението за еднакво третиране, установени в чл. 6, ал. 2 от Конституцията, доколкото студентите, приети в задочна форма и/или срещу заплащанне не са еднакво третирани с останалите студенти, приети на субсидирани места, по отношение изобщо на достъпа до процедурата и условията за получаване на стипендии. Равенството на всички граждани пред закона е основен принцип на всяко демократично общество и основа за нормотворческата дейност, спазването на който не допуска законодателят да въвежда нито ограничения в правата на гражданите, нито привилегии. Независимо от формата на обучение – редовно или задочно, субсидирано или срещу заплащане, студентите от една специалност са в идентично фактическо и правно положение - изучават еднакви учебни дисциплини при еднакви академични критерии и една и съща материално-техническа база и преподавателски състав и към тях има еднакви изисквания за проверка и оценка на знанията и уменията при полагане на семестриалните изпити по дисциплините, които се изучават. Освен това		със закон. Видът, обхватът и условията за предоставяне на публично финансирани социални мерки са въпрос на законодателна целесъобразност и се определят от законодателя съобразно финансовите възможности на държавата и целите на държавната политика във висшето образование. Законопроектът не ограничава правото на образование, гарантирано от чл. 53 от Конституцията, нито въвежда ограничения относно достъпа до висше образование. Предмет на законопроекта е единствено определянето на условията за предоставяне на определени форми на публично финансирана социална подкрепа. Законопроектът не е нарушава и конституционното право по чл. 53, ал. 6, КРБ, съгласно който държавата подпомага „способни ученици и студенти. От чл. 56, ал. 6 от КРБ не следва, че тя е задължена да предоставя стипендии. Държавата разполага с пълна самостотятелност, за да намери най-подходящите механизми за подпомагане на способните студенти. А и обстоятелството, че за предоставянето на някои видове стипендии се изисква достигането на определен успех от студента, не е проявление на оценката му, като „способен“ или не, а е по-скоро условие, продиктувано от необходимостта за намиране на механизъм за разпределяне на обективно ограничения публичен финансовия ресурс, който е недостатъчен за предоставяне на стипендии на всички учащи се.

				натовареността и интензивността на обучението за студентите в задочна форма е много голяма в рамките на семестъра (по 12 часа всеки ден вкл. почивните дни), като подготовката за явяването на идентични изпити с тези на студентите в редовна форма на обучение в същата специалност изисква непрекъсната допълнителна ангажираност. В този смисъл посочената в мотивите цел за подпомагане от държавата само на студентите в редовна форма поради презюмирана най-висока степен на ангажираност, са несъстоятелни, доколкото ангажираността и академичните резултати на студентите се проявяват в постигнатия от тях успех на семестриалните изпити, а не в разписанието на занятията или доходите им, с каквито доводи е мотивирано поставеното ограничение в правата. Предвиденото ограничение в редакцията на чл. 70, ал. 1, т. 12 и чл. 94, ал. 1 от ЗВО поставя въпроса и за несъответстието му с конституционното право по чл. 53, ал. 6, КРБ, съгласно който държавата подпомага „*способни ученици и студенти*“. Определянето на правоимащите лица при отпускане на стипендии за успех от държавата следва да е на база единствено постигнатите от тях академични резултати, а не да се изключват групи студенти на база формата на приема им и начина, по който е финансирано обучението им. При предложената редакция би се получила явна несправедливост, при която студент, обучаващ се в задочна форма и/или срещу заплащане, и постигащ максимално висок успех (6.00), ще бъде лишен от правото му да кандидатства за стипендия от		Конвенцията забранява необоснованото различно третиране при достъпа до образование, но не изключва възможността държавите да определят условията за предоставяне на социални плащания и други публични придобивки, когато те се финансират със средства от държавния бюджет и са свързани с националната политика в областта на образованието. Относно аргументи за липсата на дискриминация и липсата на противоечие с чл. 6 от КРБ, препращаме към т. 1 от таблицата. Следва да се отчете и че решенията на Върховния административен съд, на които се позовава становището, са постановени по отношение на разпоредби на подзаконов нормативен акт. С настоящия законопроект въпросът се урежда изрично на законово равнище в рамките на конституционната компетентност на Народното събрание. Законодателят разполага с право на преценка при определяне на обхвата на публичното финансиране, доколкото законовото решение е основано на обективен критерий и преследва легитимна обществена цел.

				държавата, а студент, приет на субсидирано място в редовна форма с успех 4.00 ще има право да получи стипендия от държавата, само заради факта, че е приет в такава форма, а не поради постигнатия успех, което влиза в колизия с конституционно прогласената цел държавата да подпомага „способни“ студенти. Отбелязвам, че с ПМС № 90/26.05.2000 г. е предвидено получаването на стипендия при успех над добър 4,00, а не само за отличен успех, което също не отговаря адекватно на разпоредбата на чл. 53, ал. 6 от Конституцията за насърчаване на образованието чрез подпомагане на „способни“ студенти и за повишаване на качеството на образованието. Посочените в мотивите към законопроекта съображения за насочване на ограничен публичен ресурс само към една група студенти, привилегирована на база единствено вида на приема им и формата им на обучение, без зачитане на никакви други обективни критерии и за сметка на лишаване от права на други групи студенти, показва произволно неравнопоставяне, което е конституционо недопустимо. Проблемът в случая изобщо не касае размера на публичния ресурс, а единствено справедливото му и законосъобразно разпределение за подпомагане на студентите и докторантите на базата на обективни критерии, основаващи се на постигнатия от тях успех или нужди. В този смисъл държавата има възможност да завиши изискванията за достъп до стипендиите (напр. да предвиди, че стипендиите се получават само при отличен успех), но при разпределение за всички студенти,		

				които отговарят на тези завишени условия, а без това да става при нарушаване на конституционни принципи и международни договори за сметка на изключването на цели групи студенти от държавни стипендии, въпреки техните академични постижения или нужди. Ограниченият бюджетен ресурс може да обоснове въвеждането на критерии за класиране, минимални прагове за успех или други приоритети, но не и абсолютното изключване на определени категории студенти, независимо от техните академични резултати научни постижения, социално положение, доход, увреждане, семейно положение или друга обективна нужда. Достъпът до държавни стипендии следва да бъде уреден чрез създаването на прозрачни критерии за оценяване и класиране, основани на академичните постижения и социални потребности, а не чрез вида на приема, формата на обучение или начина на финансиране на обучението. Получаването на стипендия е с основна цел да амбицира на студентите да полагат повече труд, усилия и да подобряват своето академично представяне. Така очертаната изначално невъзможност може да ги демотивира и обезсърчи, като обезмисля усилията на тези, които демонстрират високи академични резултати, но се обучават в различна форма или срещу заплащане. Равнопоставеното третиране на студентите и докторантите за получаване на стипендия, без да се взима предвид формата на обучение, а само успехите и постиженията им, безспорно ще подобри и качеството на кадрите, които ще бъдат произведени от		

				съответните ВУЗ-ове предвид обусловената от нормативната рамка възможност да получат стипендия, което се явява допълнителна мотивация за тях. В допълнение, обръщам внимание, че законопроектът влиза в противоречие и с приетата СТРАТЕГИЯ за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 – 2030 година, в която изрично е посочено, че системата за учене през целия живот не е развита в достатъчна степен и че България остава на едно от последните места по отношение на обучаващите се във възрастовия диапазон 29 – 65 г. със само 3,5 % обучаеми при средно 7,5 % за ЕС. Още повече, в самия доклад на министъра на образованието и науката се посочва, че законопроектът се позовава на целта за достъп до висше образование и учене през целия живот, а едновременно с това изключва от държавни стипендии именно формите на обучение, чрез които тази цел най-често се реализира от работещи лица, родители, лица с ограничена възможност за ежедневно присъствено обучение. Във връзка с гореизложеното възразявам категорично срещу предложената редакция на чл. 70, ал. 1, т. 12 и чл. 94, ал. 1 от ЗВО и предлагам § 5 и § 6 да отпаднат от законопроекта.		
8.	**15.07.2026 г. Портал за обществени консултации**	**Асоциация на индустриалния капитал в България**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Асоциация на индустриалния капитал в България	Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) разгледа съвместно със своите членове публикувания проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование **и подкрепя мерките за намаляване на административната тежест,**	**Не се приема**	Предлаганото диференциране на режима на студентските такси според краткосрочните потребности на пазара на труда не съответства на предмета на законопроекта и би довело до необходимост законът да се изменя при всяка промяна в икономическата конюнктура. Политиката за насърчаване на подготовката на кадри за отделни сектори на икономиката следва да се

				включването на регистъра за академично признаване в общата информационна система на висшето образование, служебното установяване на данните за завършено образование и предоставянето на правомощието за определяне на таксите за кандидатстване на академичните съвети. Тези промени създават условия за по-бързо административно обслужване, ограничават многократното представяне на документи и предоставят възможност таксите за кандидатстване да бъдат определяни своевременно спрямо действителната организация на кандидатстудентската кампания. Следва обаче да се има предвид, че при служебните проверки следва изрично да се гарантира, че въвеждането на изискване лицето да посочва технически идентификатори няма да създаде нова административна тежест. Когато данните са налични в държавен регистър и могат да бъдат установени чрез законосъобразен междурегистров обмен, административният орган не следва да изисква представяне на копие от диплома или удостоверение единствено поради непосочен технически идентификатор. **АИКБ подкрепя намаляването на минималния размер на таксите за обучение срещу**		реализира чрез инструментите на държавното финансиране, приема по професионални направления, целевите стипендии и други стимули, а не чрез въвеждане на различен общ режим за определяне на студентските такси. **По предложението намаляването на минималния размер на таксите от 60 на 50 на сто да се прилага само за техническите, инженерните, природните науки, математиката и информатиката** Основната цел на законопроекта е да създаде единен нормативен механизъм, който да предостави на всички държавни висши училища по-голяма гъвкавост при определянето на таксите за обучение срещу заплащане, като същевременно се намали финансовата тежест за студентите и се подобри достъпът до висше образование. Въвеждането на различен минимален размер на таксите за отделни професионални направления би довело до фрагментиране на законовата уредба и до създаване на различни режими за определяне на таксите, без да са налице достатъчно обективни основания за подобно разграничение в рамките на настоящия законопроект. Потребностите на пазара на труда и необходимостта от стимулиране на обучението по отделни професионални направления вече се отчитат чрез действащите механизми за държавна политика във висшето образование, включително чрез определянето на субсидирания прием, размера на средствата за издръжка на обучението по професионални направления, националната карта на

				заплащане от 60 на 50 на сто само за областите на висше образование и професионални направления и специалности от областта на техническите науки (особено тези с придобиване на професионална квалификация „инженер“), природните науки, математика и информатика. За останалите професионални направления действащият минимален праг от 60 на сто следва да бъде запазен. Общото намаляване на прага за всички специалности не отчита различните потребности от кадри на пазара на труда и не насочва финансовото облекчение към обученията, чието стимулиране е необходимо за индустриалното и технологичното развитие на България. Законопроектът следва да въведе целево, а не общо намаление, като обхватът на техническите и инженерните специалности бъде определен ясно и недвусмислено. Намаленият праг следва да се прилага само за изрично определените области на висше образование и конкретни професионални направления. За всички останали размерът на таксите за обучение срещу заплащане не следва да бъде по-нисък от действащия минимален размер. При определянето на таксите висшите училища следва да отчитат		висшето образование и политиките за насърчаване на обучението в приоритетни и защитени специалности. Поради това не е необходимо въвеждането на отделен режим за определени области на висшето образование чрез настоящия законопроект. **По предложението за останалите професионални направления да се запази действащият минимален размер на таксите от 60 на сто** Запазването на различен минимален размер на таксите за отделни професионални направления би противоречало на възприетата в законопроекта концепция за единни правила при определяне на минималния размер на таксите за обучение срещу заплащане. Предвиденото намаляване на законово определения минимум не представлява задължение за висшите училища да определят по-ниски такси, а единствено разширява възможността им, в рамките на академичната автономия, да определят размер на таксите, съобразен със собственото им финансово състояние, структурата на разходите и политиката им за достъп до висше образование. Следователно не е налице необходимост законът да въвежда различни минимални прагове за различни професионални направления. **По предложението размерът на таксите да се определя въз основа на**

				действителните разходи за съответната образователна програма, включително разходите за труд, енергия, технологии, материали, практическо и лабораторно обучение. Когато намаленият праг води до размер под доказаната себестойност, следва да бъде посочен ясен и законосъобразен източник за покриване на разликата, без използване на средства, предоставени за други субсидирани дейности. АИКБ не подкрепя предложеното общо ограничение от 20 на сто върху увеличението на таксата за целия курс на обучение. Фиксираният таван не отчита продължителността и разходната структура на отделните програми и при по-висока инфлация може да доведе до обучение под себестойност. Ограничението следва да бъде заменено с механизъм за ежегодна актуализация до размера на официалния годишен индекс на потребителските цени за предходната календарна година. По-висока актуализация следва да бъде допустима само при доказано изменение на себестойността на програмата, въз основа на публично мотивирано решение на академичния съвет. Методът за актуализация, основанията за отклонение и срокът за предварително уведомяване следва да бъдат обявявани преди приема и		**действителната себестойност на обучението и да се предвиди източник за покриване на разликата, когато таксата е под себестойността** Определянето на таксите въз основа на доказана себестойност предполага въвеждането на единна национална методика за формиране и разпределяне на преките и непреките разходи за обучение по всяка образователна програма, каквато към настоящия момент не съществува. Разходите за обучение включват не само преките разходи за учебния процес, но и значителен обем общи разходи за управление, научноизследователска дейност, информационни системи, материална база, лаборатории, библиотеки и други дейности, които не могат да бъдат разпределени по универсален начин между отделните специалности. Предлаганото решение би довело до цялостна промяна на действащия модел за определяне на таксите и би наложило създаването на нова нормативна уредба относно счетоводното разпределение на разходите и контрола върху тях, което излиза извън предмета и целите на настоящия законопроект. Не може да бъде споделено и становището, че законопроектът създава предпоставки за използване на средства, предоставени за други субсидирани дейности. Законосъобразното разходване на публичните средства се гарантира от действащото финансово законодателство, включително Закона за публичните финанси, Закона за

				да бъдат част от условията, при които студентът се записва. С оглед на съществото отражение на предлаганите изменения върху достъпа до висше образование, финансовата устойчивост на висшите училища и подготовката на необходимите за българската икономика кадри считаме, че промените в режима на таксите следва да бъдат предмет на по-широко обществено обсъждане с участието на висшите училища, работодателските и синдикалните организации, студентските представители и компетентните държавни институции. Предлаганите решения следва да бъдат реално обвързани с потребностите на българската икономика, с установения недостиг на квалифицирани специалисти и с необходимостта от устойчиво финансиране на висшето образование. В тази връзка АИКБ отново призовава министъра на образованието и науката да свика Обществения съвет за развитие на висшето образование в Република България, в рамките на който да бъде потърсен широк консенсус за икономически обоснован и устойчив модел за финансиране на висшите училища. Наред с това АИКБ вече е представила на министъра редица други предложения за промени и очаква те да бъдат разгледани в тяхната цялост с цел		счетоводството и осъществявания финансов контрол. **По предложението да отпадне общото ограничение за увеличение на таксите с не повече от 20 на сто за целия срок на обучение** Предвиденото в законопроекта ограничение цели да гарантира предвидимост и правна сигурност за студентите по отношение на финансовите условия за обучение през целия период на следването им. Не се споделя становището, че единен максимален праг противоречи на принципите на пазарната икономика. Размерът на студентските такси в държавните висши училища не се определя изцяло по правилата на свободния пазар, а е елемент от държавната политика в областта на висшето образование, при която следва да се постигне баланс между финансовата устойчивост на висшите училища и достъпността на образованието. Обвързването на размера на таксите единствено с икономически показатели или с динамиката на инфлацията би довело до значителна непредвидимост на финансовите задължения на студентите и би затруднило планирането както от тяхна страна, така и от страна на висшите училища. Предвиденият максимален праг не ограничава първоначалното определяне на таксите, а създава гаранция срещу прекомерното им увеличение след записването на студентите и по този начин защитава

				последователно и системно подобряване на функционирането на висшето образование.		оправданите им правни очаквания относно финансовите условия за завършване на обучението.
9.	**15.07.2026 г. Деловодна система на МОН**	**Ангел Стойков**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Национално представителство на студентските съвети	Националното представителство на студентските съвети (НПСС), в качеството си на национално представителната организация на студентската общност в Република България по смисъла на Закона за висшето образование, разгледа предложения проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, както и публикуваните към него мотиви, доклад и частична предварителна оценка на въздействието. Националното представителство на студентските съвети оценява положително предприетата законодателна инициатива като последователно продължение на политиките за развитие на системата на висшето образование и като стъпка към създаване на по-предвидима, достъпна и устойчива нормативна рамка. Предлаганите изменения са насочени към преодоляване на установени практически затруднения, ограничаване на административната тежест и повишаване на ефективността при функционирането на системата на висшето образование, като същевременно съответстват на стратегическите цели за развитие на висшето образование в Република България до 2030 г. Особено значение за студентската общност има предложението за **въвеждане на нормативна гаранция, че за студентите, обучаващи се срещу заплащане, увеличението на**	**Приема се по принцип**	Националното представителство на студентските съвети подкрепя законопроекта и оценява положително предприетата законодателна инициатива като стъпка към по-предвидима, достъпна и устойчива нормативна рамка. МОН ще продължи активният диалог с НПСС при разработването и прилагането на политиките в областта на висшето образование. **По предложението за въвеждане на допълнителни гаранции за участие на студентите при определянето на размера на таксите** Предложението се приема по принцип Действащата нормативна уредба вече осигурява ефективно участие на студентите при определянето на размера на таксите за обучение както на институционално, така и на национално равнище. На институционално равнище студентите участват в органите за управление на висшето училище чрез свои представители в академичния съвет при условията и по реда на Закона за висшето образование. Академичният съвет е органът, който приема решението за определяне на размера на таксите за обучение, поради което студентите имат възможност да участват

				семестриалната такса няма да надвишава 20 на сто за целия период на обучение, считано от първата година на приема. Националното представителство на студентските съвети последователно защитава разбирането, че достъпът до висше образование не следва да бъде поставян в зависимост от непредвидими финансови фактори, а държавната политика трябва да осигурява стабилност и предвидимост при определянето на разходите за обучение. В този смисъл НПСС подкрепя предложения подход на Министерството на образованието и науката, тъй като той създава необходимата правна сигурност както за студентите и техните семейства, така и за висшите училища. Предвидимостта при формирането на семестриалните такси представлява важна гаранция за упражняване на конституционното право на образование и намалява риска финансови затруднения да доведат до прекъсване на обучението. Ние сме убедени, че подобен модел е предпоставка за по-добро планиране както от страна на студентите, така и от страна на академичните институции, като едновременно с това допринася за устойчивото развитие на системата на висшето образование. Положително се оценява и предложението за **намаляване на минималния законово определен размер на таксите за обучение на студентите и докторантите, обучаващи се срещу заплащане, от 60 на 50 на сто от средствата за издръжка на обучението.** Според нас това изменение предоставя необходимата гъвкавост на висшите училища при определяне на размера на таксите, като същевременно		пряко в обсъждането и приемането на това решение. На национално равнище проектът на решение на Министерския съвет за определяне на размера на таксите се изпраща за съгласуване с Националното представителство на студентските съвети по реда на действащата процедура. По този начин е осигурено участието на национално представителната студентска организация при формирането на държавната политика в тази област. Наред с това проектът на акта на Министерския съвет подлежи на обществено обсъждане по реда на Закона за нормативните актове, в рамките на което студентските съвети към висшите училища, Националното представителство на студентските съвети и всички заинтересовани лица могат да представят становища и предложения. Предвид наличието на тези механизми не е необходимо въвеждането на допълнителни специални процедури или задължително съгласуване, които биха довели до дублиране на вече съществуващи форми на участие, без да създават допълнителни гаранции за защита на интересите на студентите. Предлаганата уредба осигурява необходимия баланс между участието на студентите в процеса на вземане на решения и академичната автономия на висшите училища, включително правомощията на академичния съвет по определяне на таксите за обучение.

				създава по-благоприятни условия за достъп до висше образование, повишава конкурентоспособността на българските университети и ограничава риска финансовите условия да се превърнат в бариера пред кандидат-студентите. Националното представителство на студентските съвети **подкрепя и предложението правомощието за определяне на таксите за кандидатстване да бъде предоставено на академичните съвети на държавните висши училища.** Предлаганата промяна е в съответствие с принципа на академичната автономия, закрепен в Закона за висшето образование, и ще създаде предпоставки за по-гъвкаво и своевременно организиране на кандидатстудентските кампании съобразно спецификата на всяко висше училище. **Същевременно НПСС счита, че с оглед гарантиране на прозрачността при определяне на таксите и реалното участие на студентската общност в процесите на управление на висшето училище, следва да бъде предвидено тези решения да се приемат след предварително съгласуване със Студентския съвет на съответното висше училище.** Студентските съвети са законово признатите органи за представителство на студентите и докторантите, съгласно Закона за висшето образование и осъществяват защита на техните права и законни интереси. Именно обучаващите се са пряко засегнатият субект от размера на таксите за кандидатстване, поради което участието на студентските съвети в процедурата по определянето им би		

				представлявало естествено проявление на принципите на академичното самоуправление, прозрачността, партньорството и споделената отговорност при вземането на решения в системата на висшето образование. Според нас подобен механизъм няма да ограничи автономията на висшите училища, а ще я допълни чрез институционализиране на конструктивния диалог между академичното ръководство и студентската общност. **Организацията оценява положително и предложенията, насочени към развитие на електронното управление в сектора на висшето образование.** Изричното включване на регистъра за академично признаване на придобито в чуждестранни висши училища образование към общата информационна система на висшето образование, както и въвеждането на задължение административните органи да извършват служебни проверки за придобито образование, представляват съществени мерки за намаляване на административната тежест, ускоряване на административните производства и повишаване качеството на административното обслужване. НПСС счита, че тези промени са изцяло в съответствие с принципите на електронното управление и политиката „само веднъж“, при която гражданите не следва да бъдат задължавани да представят информация, която вече се съдържа в публичните регистри. **По отношение на предложените изменения относно правото на получаване на стипендии от държавния**		

				бюджет, НПСС приема необходимостта от нормативно прецизиране на действащата уредба в съответствие със съдебната практика и целите на държавната политика за подпомагане на достъпа до висше образование. Организацията счита, че подобни промени следва да гарантират едновременно правна сигурност, прозрачност и справедливост при разпределението на публичния ресурс, като и занапред развитието на политиките за студентско подпомагане следва да бъде предмет на активен диалог между Министерството на образованието и науката, висшите училища и представителите на студентската общност. В заключение Националното представителство на студентските съвети изразява своята подкрепа за предложения Законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, като счита, че предлаганите изменения представляват важна стъпка към изграждането на по-предвидима, достъпна, модерна и социално отговорна система на висше образование. НПСС последователно ще продължи да подкрепя законодателни инициативи и политики, които поставят студентите в центъра на държавната политика в областта на висшето образование, гарантират достъпността и качеството на обучението, насърчават развитието на академичната общност и утвърждават принципите на прозрачност, предвидимост и партньорство между държавните институции, висшите училища и студентското самоуправление.		

10.	**15.07.2026 г. Деловодна система на МОН**	**инж. Пламен Емилов Филипов**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица:	Във връзка с внесения проект на законопроект ще направя кратък анализ на текстовете ограничавайки се само до предлаганите за промяна разпоредби, като ще коментирам само тези които смятам за незаконосъобразни в т.ч. и не конституционосъобразни, нецелесъобразни и лишени от логика и смисъл. Тъй като докладът на министъра на образованието и науката е изцяло мотивиран и е копиран част от текста на т.н. „Оценка на въздействието –вер. 1.0/01.07.2026“ (наричано по нататък **Оценката**) ще коментирам само текстовете по нея (заради по-големия си обем) в хронология , с цел по голяма яснота и прегледност, както и систематичност , за да може направените бележки и предложения да бъдат имплементирани при отразяване на всички предложения. Към всеки един анализ ще посоча и мнението ми за промяна, като релевантните на това предложения по текста на законопроекта ще посоча отделно, след целия анализ. Коментираните текстове от Оценката ще бъдат посочени в курсив, за да може всеки четящ да се ориентира за какво става дума. Правя и една предварителна уговорка. Приемам по презумпция, че Оценката въпреки, че е подписана от директора на дирекция „Финанси“ са спазени всички вътрешни правила на МОН, както и добрите практики и тази Оценка е съгласувано и с други дирекции, най вече дирекция „Правна“ . I.По отношение т.1 „Проблеми за решаване“ Дефинираният от МОН проблем е: ***„Необходимост от устойчиво***		**По предложението да отпаднат § 5 и § 6 относно правото на държавни стипендии** Не се споделя становището, че законопроектът противоречи на чл. 6 от Конституцията или на Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието. Предвиденото разграничение не се основава на лични качества или защитени признаци на студентите, а на обективния критерий дали обучението се осъществява на място, финансирано със средства от държавния бюджет. Конвенцията допуска държавите да определят условията за предоставяне на публично финансирани социални мерки, когато това е обусловено от легитимна държавна политика и е свързано с начина на разходване на публичните средства. Аргументи относно липсата на дискриминация са изложени в т. 1 от таблицата. Следва да се отчете и че съдебната практика, на която се позовава становището, е постановена по отношение на подзаконов нормативен акт. С настоящия законопроект законодателят урежда въпроса изрично на законово равнище в рамките на своята конституционна компетентност. **По предложението да отпадне условието „в редовна форма на обучение“** Законодателят разполага с право на преценка да определи категориите

				регулиране на отношенията между висшите училища и студентите/гражданите относно таксите за кандидатстване и за обучение срещу заплащане, правото настудентите да получават стипендии от държавния бюджет и реда за удостоверяване на придобито висше образование“. *“Освен регулация на така описания казус е идентифицирана необходимост за още едно изменение на ЗВО, относно определянето на таксите за кандидатстване във висшите училища. На основание чл. 9, ал. 3, т. 7 от Закона, таксите за кандидатстване и за обучение се утвърждават от Министерския съвет ежегодно до 30 април, по предложение на министъра на образованието и науката въз основа на предложенията на държавните висши училища (ДВУ).Таксите за кандидатстване по същество са административни и чрез тях училищата покриват разходите си по регистрация, проверка на документи и на изпитни работи, осигуряване на условия и организация за провеждане на изпити и други присъщи дейности. Също така, за разлика от таксите за обучение, размерите на таксите за кандидатстване не са нормативно ограничени и се включват в решението на Министерския съвет така както са предложени от ръководствата на ДВУ. Следва да се има предвид и фактът, че повечето висши училища стартират кандидатстудентската си кампания още от началото на втория семестър с провеждането на предварителни изпити,*		студенти, които могат да ползват социални мерки, финансирани от държавния бюджет. Включването на условието обучението да се осъществява в редовна форма е обусловено от характера на предоставяните социални придобивки, които са предназначени да подпомагат студентите при непосредственото участие в учебния процес и ежедневното присъствие във висшето училище. Следователно предвиденото разграничение преследва легитимна цел и е съобразено с предназначението на съответните форми на социална подкрепа. **Приема се предложението мотивите към законопроекта да съдържат допълнителна конституционноправна обосновка** Мотивите към законопроекта и докладът са допълнени. **По предложението да бъде редакционно прецизиран § 7 относно съотношението между минималния размер на таксите и ограничението за увеличаването им** Не се споделя становището, че между двата механизма съществува вътрешно противоречие. Минималният размер на таксата и ограничението относно нейното последващо увеличение уреждат различни хипотези и изпълняват различни функции. Минималният размер определя законово допустимата долна граница при определянето на таксите, а

				когато все още Министерският съвет не е утвърдил таксите.” **Първо.**И таксите за кандидатстване и таксите за обучение са административни такси което е безспорно. Като такива следва да се има предвид и чл. 60 ал.1 от КРБ „**Чл. 60.(1) Гражданите са длъжни да плащатданъцииз такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество.**“, което според моето мнение задължава държавата, чрез НС всички такси да бъдат въведени и установени в закон, а не чрез закон да се делегира на МС, изготвянето и въвеждането на такси. Или още повече, МС да делегира това право на ВУЗ. Тази съществуваща и по мое мнение абсолютно погрешна практика е крайна време да бъде преустановена. Мога да направя предположение, че в най-близко време този въпрос ще бъде отнесен до Конституционния съд. **Второ**. За да бъдат актуални в този си вид (алтернативно извън посоченото по горе) срока на утвърждаване може да бъде изтеглен по рано, например до края на месец февруари. *„Също така, за да има предвидимост за вече приетите студенти до учебната 2024/2025 г., съгласно § 4 от Преходни и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за висшето образование (ДВ, бр. 63 от 2025 г.), по време на обучението им няма да има увеличение на таксите с повече от 20% от определения размер за учебната 2024/2025 г.*“ Този размер от 20% е лишен от логика и създава възможности за злоупотреба по две причини.		ограничението относно увеличението защитава студентите, които вече са започнали обучението си, като гарантира предвидимост на финансовите условия през целия период на обучение. Двата механизма се прилагат съвместно и взаимно се допълват, поради което не се налага допълнително законодателно прецизиране. **По предложението таксите с административен характер да бъдат изрично обвързани с действително направените разходи** Предмет на настоящия законопроект не е цялостна промяна на режима на административните такси във висшето образование. Предоставянето на правомощието академичните съвети да определят таксите за кандидатстване представлява израз на академичната автономия по чл. 53, ал. 4 от Конституцията и позволява размерът им да бъде съобразяван с конкретните организационни особености и разходи на всяко висше училище. Не е необходимо законът да въвежда допълнителни правила относно начина на формиране на тези такси. Законопректът не е в противоречие с чл. 60 от КРБ, тъй като тази конституционна разпоредба изисква в закон да бъде установена таксата, а не нейния размер. Законопроектът определя таксата за кандидатстване, като вид такса, а за определяне на нейния размер

				Първата е, че не се отчита продължителността на обучението по различните ОКС. Има „бакалавър“ за 4 години, „професионален бакалавър“ за 3 години, „магистър“ за 5 години, „магистър“ след бакалавър за 2 години. Ако се приложи планираната граница от 20%, то за различните случаи може да се достигне средно годишно завишение на таксите от 4 до 10%! Което е абсолютна предпоставка за неравнопоставеност между студентите обучавани по различните ОКС. От **друга страна,** съгласно европейските регулации държавата трябва да поддържа инфлация не повече от 3% годишно. В този случай, държавата автоматично с индексацията на таксите ще стимулира инфлацията над този праг, което е по същество нарушение на ДФЕС. И тук отново се изправяме през риска за атакуване на съответния акт по съдебен ред. Единствено правилно и разумно решение е, актуализацията да е на годишна база, с оглед реалната натрупана инфлация за предходната календарна година, съгласно официално обявената инфлация, но не повече от 3%. II.По отношение на т. 4 „**Варианти на действие. Анализ на въздействията.** Спирам се само на „Вариант 2“. *„-промяна, даваща възможност на академичните съвети да определят таксите за кандидатстване във висшите училища, без да е необходимо тези такси да се утвърждават от Министерския съвет;“* *„Регламентираната до момента функция на Министерския съвет да утвърждава*		законодателят делегира органите на висшето училище. **По предложението да бъдат въведени данъчни облекчения, нови форми на студентско подпомагане и други финансови механизми** Предложенията значително разширяват предметния обхват на законопроекта и засягат въпроси, които се уреждат от други нормативни актове, включително данъчното законодателство, Закона за кредитиране на студентите и докторантите и ежегодния Закон за държавния бюджет. Въвеждането на подобни мерки предполага самостоятелна финансова оценка на въздействието и осигуряване на необходимия бюджетен ресурс. Поради това предложенията не могат да бъдат реализирани в рамките на настоящия законопроект. **По предложението законопроектът да бъде цялостно преработен** Изложените съображения не обосновават необходимост от цялостна преработка на законопроекта. Законопроектът преследва ясно определени цели – намаляване на административната тежест, създаване на по-предвидим режим на студентските такси, усъвършенстване на служебния обмен на данни и прецизиране на режима на предоставяне на публично финансирани социални мерки. Голяма част от направените предложения по същество представляват алтернативна

				размера на таксите за кандидатстване на студенти и докторанти в държавните висши училища в чл. 9, ал. 3, т. 7 се отменя, като аналогично се допълват функциите на академичните съвети. По този начин се разширява академичната автономия на държавните висши училища.“ Това предложение крие риск от своеволно и безконтролно приемане на размера на административните такси от ВУЗ, а и е противоконституционно, както споделих по-горе. *„-допълнение на чл. 10 от ЗВО с нови разпоредби, имащи за цел да се уреди ясен, унифициран и съвременен ред при взаимодействието между гражданите и административните органи за удостоверяване по служебен път на завършена степен на образование или съответно удостоверения за признато образование, ако същото е завършено в чужбина. С тях се въвежда принципът на служебното събиране на информация, когато тя е налична в официални регистри, като същевременно се запазва възможност за доказване чрез документ в изрично определени хипотези.“* *„Направеното предложение за служебна проверка от съответния административен орган за наличието на завършена степен на висше образование е в съответствие с принципа на електронното управление „само веднъж“ (once-only principle), според който гражданите и организациите не следва да предоставят на администрацията информация, която вече е налична в публичните регистри. То подкрепя и политиките за дигитализация на публичния сектор.*		концепция за модела на финансиране на висшето образование, която излиза извън предметния обхват на настоящата законодателна инициатива и би изисквала самостоятелна законодателна реформа.

				Подобна регулация вече има въведена със закон. Това е удачно да се реализира само с една препращаща разпоредба към **чл. 40 ал. 1 от ЗЕУ** (Закон за електронното управление) Проблема е, че нейното прилагане не се гарантира и контролира въпреки разпоредбата на **чл. 42 ал. 1 от ЗЕУ** *„Предлагаме със Закона за висшето образование да се създаде възможност, а при наличие на предвидените в закона предпоставки –и задължение, административните органи да установяват служебно наличието на завършено висше образование или на признато висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, чрез справка в съответните регистри.* *„Аналогично се предлагат и промени в Закона за предучилищното и училищното образование, където по аналогичен начин да се въведе служебно установяване на данни за завършено училищно образование и професионална квалификация, както и отпадане на задължението за прилагане на дипломи за висше образование към списъци на обучители, когато съответните данни могат да бъдат проверени служебно чрез регистрите. „* Промените в закона не трябва да създават възможност, а да регламентират задължение. В случая административните органи (администрацията на ВУЗ) следва да действат в условията на обвързана компетентност. Т.е. при заявяване на образователна услуга и да извличат от регистрите на НАЦИД съответната диплома, което ще е и гаранция за нейната действителност и редовност. *„-регламентиране на правото на стипендии от държавния бюджет само*		

				за студентите и докторантите, приети на места, субсидирани от държавата, в редовна форма на обучение.“ Това предложение освен, че е противоконституционно е лишено и от абсолютно какъвто и да е практически смисъл. **Първо.**Нека напомня, че по въпроса има произнасяне от ВАС, а решенията на ВАС имат действие както по отношение на страните, но и по отношение на всички административни органи, в това число и МОН и МС. **Второ.**По жалбата на група студенти от „задочно“ обучение срещу разпоредбите на някои текстове от ПМС 90/2000 г. ВАС се произнесе окончателно и разгледа въпросната жалба на 4 (четири) дела, което е прецедент в практиката на ВАС поне за последните 6 години (от 2020 г. насам). Само да напомня, че нормалната процедура за обжалване на ПНА е двуинстанционно производство пред 3-членен състав на ВАС като първа инстанция, и 5-членен състав на ВАС като касационна инстанция. **Трето.**Всички решения на ВАС са публикувани в ДВ бр, 97 от 14.11.2025 г. от стр. 113 до стр. 129 включително. Това са **Решение 7062/10.06.2025 г. по а.д. 2788/2024, Решение 13203 от 05.12.2025 г. по а.д. 8906/2022, Решение 7296/03.07.2025 г. по а.д. 11718/2024 и Решение 1066/30.10.2025 г. по а.д. 8042/2025**. Цитирам ги изрично за да може юристите на МОН и МС да се запознаят с мотивите по тях и да са наясно, че освен на ЗВО въпросните разпоредби които ВАС отмени противоречат на **чл. 6, ал. 2 от Конституцията, който забранява привилегии, основани на имуществено**		

				състояние, и с чл. 3, буква „в“ от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието, който не допуска различия при предоставянето на стипендии, освен основани на успех или нужди. **Четвърто.** Немислимо е да се предлагат промени от юристи, без да се анализират мотивите на ВАС, а още повече че по презумпция във ВАС са най подготвените юристи по въпросите свързани с административното право и правоприлагане. Само да напомня, че горните решения са взети от **16 (шестнадесет)** върховни административни съдии, от двете колегии на ВАС, между които 3-ма председатели на състави, 2-ма председатели на отделения и един председател на колегия , който към настоящият момент е и ИФ Председател на ВАС. Особено ценно и полезно за работата на МС е **Решение 7296** в което е анализиран и обследван и Правилника за организацията и дейността на МС към всеки относим момент на приемане на промените в ПМС 90. **Пето**. В т.н. „Оценка“ няма никакъв финансов анализ за това колко средства са похарчени от държавния бюджет за периода примерно от 2020 до 2025 година във връзка и по повод т.н. стипендии за успех. Не е направена съпоставка и анализи какви променени са настъпили с влизането на Решенията на ВАС в сила и какво би настъпило с предлаганите промени. А без финансов анализ накъде? Няма анализ при промененитеусловия за кандидатстване ако студентите от „задочно“ обучение и „платено“ обучениебиха имали право на стипендии,		

				колко студенти от тях при наличието на успех по-висок от най ниския за съответния факултет при който е отпусната стипендия? биха получили евентуално стипендии? Би трябвало за нуждите на анализа и Оценката МОН да изиска информация от всички ДВУЗ относно минималния успех за всеки факултет при която е отпусната стипендия, както и за всички лица от задочно обучение и платено обучение, които са били с успех над този за да се види колко лица от съответните форми биха имали реална възможност за това. Но в случая при ограничения ресурс в бюджета за стипендии това **НЯМА ДА УВЕЛИЧИ**броя на стипендиите, а само би променило техните бенефициери. Разбира се, безконкретни данни не би могло да се каже точно, дали би настъпила подобна промяна. Но на база емпиричен опит съм убеден, че подобна промяна е почти невъзможна при запазена държавна политика и бюджет за стипендии. Основание за това ми дава формалното класиране по успех на завършилите магистри по „Право“ от випуск 2025 г. От 293 завършили 90 студенти са били с успех над 5.50. От тях има поне 4 завършили задочно, които са подредени по успех след 40-та позиция. Т.е. дори и с отличен успех над 5.50 от тезистуденти на-вероятно не биха получили стипендии. Изводът. **Промяната на текстовете от ЗВО по отношение на стипендиите е лишена от всякакъв практически смисъл, както и е в явнопротиворечието имна КРБ и Международна конвенция по която България е страна**.		

				Шесто. В този смисъл, ако няколко студенти от „задочно‘ обучение от 4 курс отмениха противозаконните и противоконституционни разпоредби на ПМС 90 които оцеляваха над 20 години, то какъв е шанса повторните напъни за нарушаване на КРБ и Конвенцията с внасянето им в ЗВО да останат незасегнати? Все пак някои от жалбоподателите срещу ПМС90 вече вероятно са юристи и знаят как да подходят. А вероятно и не само те. **Във връзка с направените по горе бележки предлагам:** 1.Да отпадне §1 от Законопроекта. 2.Да отпадне §2 от Законопроекта 3.Да отпадне §4 от Законопроекта. 4.Да отпадне §5 от Законопроекта 5.Да отпадне §6 от Законопроекта. 6.Да отпадне §7 от Законопроекта или алтернативно, само за една година (до въвеждането на всички такси в ЗВО) да се приеме следната промяна: от текста на §7 да отпаднат думите***“като за целия срок на обучението на студента за съответната ОКС този размер не може да се увеличава общо с повече от 20 на сто спрямо определения през първата година на обучението“***и се замени с „като таксата определена за първата учебна година може да се индексира за всяка следваща учебна година с процента на инфлацията за последнатакалендарна година, преди началото на съответната учебна година с определения официално индекс на инфлацията, но не повече от 3 (три) процента“ 7.Да отпадне §10 от Законопроекта.		

11.	**15.07.2026 г. Електронна поща**	**Feride Mestan**	☒ Лицето действа от свое име ☐ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица:	Във връзка с публикувания на 1 юли 2026 г. Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование (ЗВО), изразявам своето категорично възражение срещу предложените промени в § 5 (относно чл. 70, ал. 1, т. 12) и § 6 (относно чл. 94, ал. 1) от проекта, които отнемат правото на държавни стипендии за студентите в редовна форма на платено обучение. Като гражданин настоявам тези текстове да отпаднат по следните причини: 1. Физическа невъзможност за работа при редовно обучение: Независимо че това е платена форма на обучение, тя е редовна форма. Редовното обучение изисква ежедневно и целодневно присъствие на лекции, упражнения и практики в университета. Това заето време е равносилно на пълен работен ден, което прави започването на постоянна работа с цел самоиздръжка напълно невъзможно. Лишавайки тези отлични студенти от държавна стипендия за успех, Вие ги оставяте без единствения им възможен личен доход, изработен с честен академичен труд. 2. Дискриминация и нарушение на Конституцията: Опитът да се изключат студенти с отличен успех от държавно стимулиране единствено на база на административния им статус (платена форма) нарушава принципа за равенство и забраната за ограничения на правата, основани на имуществено състояние (чл. 6 от Конституцията на РБ). Върховният административен съд вече се произнесе по	**Не се приема**	**По предложението да отпаднат § 5 и § 6 от законопроекта, с които се предвижда държавно финансираните стипендии да бъдат предоставяни само на студентите, приети на места, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението** Предвидените изменения са насочени към последователно уреждане на принципа, че социалната подкрепа, финансирана със средства от държавния бюджет, следва да бъде обвързана с публичното финансиране на обучението. Държавните стипендии представляват форми на публично подпомагане, чрез които държавата реализира политиката си по подготовка на специалисти в обществен интерес. Поради това законодателят разполага с право да определи условията и кръга на лицата, които могат да получават тази подкрепа, като използва обективен критерий, свързан с начина на финансиране на обучението. Обстоятелството, че обучението се осъществява в редовна форма и изисква значителна ангажираност на студентите, не променя характера на публичното финансиране и не създава само по себе си основание за предоставяне на социални плащания от държавния бюджет независимо от начина на прием. Не се споделя становището, че законопроектът нарушава принципа на равенството по чл. 6 от Конституцията. Различното третиране не се основава на имущественото състояние или на друг защитен признак, а на обективен критерий – дали обучението се финансира със средства от държавния

				този казус в края на 2025 г., определяйки подобни ограничения за незаконосъобразни. 3. Обезценяване на академичните постижения: Стипендията за успех е стимул за високи резултати. Студентите в платена форма се обучават по същите учебни планове, полагат същите изпити пред същите изпитни комисии и постигат същия отличен успех. Разделянето на студентите на две категории при еднакви академични усилия е несправедливо и демотивиращо за знаещите млади хора. Настоявам спорните параграфи 5 и 6 да отпаднат изцяло от окончателния вариант на законопроекта преди неговото внасяне за гласуване.		бюджет. Конституционният съд последователно приема, че принципът на равенството допуска различно правно третиране на лица, които се намират в различно правно положение, когато това е обусловено от легитимна обществена цел и е съразмерно на преследвания интерес. По подробни аргументи за липса на неравно третиране са изложени в т. 1 от таблицата. Следва да се отчете и че законопроектът не ограничава правото на образование, гарантирано от чл. 53 от Конституцията, нито възможността студентите, обучаващи се срещу заплащане, да получават други форми на финансова подкрепа, включително стипендии, учредени от висшите училища, работодатели, фондации и други физически и юридически лица. Неоснователно е и позоваването на съдебната практика относно отменените разпоредби на ПМС № 90 от 2000 г. Решенията на Върховния административен съд са постановени по отношение на подзаконов нормативен акт. С настоящия законопроект законодателят урежда материята пряко със закон, в рамките на конституционно предоставената компетентност на Народното събрание да определя условията и реда за предоставяне на публично финансирани социални мерки. **По предложението държавните стипендии за успех да се предоставят на всички студенти в редовна форма**

						на обучение независимо от начина на финансиране Не може да бъде споделено становището, че еднаквите академични изисквания предполагат еднакъв режим относно всички форми на държавно финансирана подкрепа. Стипендията за успех, когато се финансира от държавния бюджет, не представлява единствено признание за академични постижения, а е част от системата на публично финансиране на висшето образование. Законодателят може да предвиди като предпоставка за получаването ѝ обучението да се осъществява на място, за което държавата осигурява средства за издръжката. Академичните резултати продължават да бъдат критерий за отпускане на стипендията, но само след като е изпълнено законово определеното условие относно начина на публично финансиране на обучението. Предложението фактически премахва връзката между публичното финансиране на обучението и предоставянето на публично финансирана социална подкрепа, което не съответства на възприетата с законопроекта концепция. Необходимо е да се отбележи също, че обстоятелството, че за предоставянето на някои видове стипендии се изисква достигането на определен успех от студента, не е оценка за академичните му постижения, е по-скоро условие, продиктувано от необходимостта за намиране на механизъм за разпределяне на обективно ограничения публичен финансовия ресурс, който е

						недостатъчен за предоставяне на стипендии на всички учащи се.
12.	**14.07.2026 г. Деловодна система на МОН**	**Седа Кузуджу**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Върховен комисариат за бежанците към ООН - България	**1. Въведение** Представителството на Върховния комисар на ООН за бежанците („ВКБООН“) в България би искало да благодари на Министерството на образованието и науката за предоставената възможност да представи своите коментари по предложения законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование.1 ВКБООН представя тези коментари в качеството си на агенция, на която Общото събрание на Организацията на обединените нации е възложило отговорността да осигурява международна закрила на бежанците и други лица в рамките на мандата си, както и да подпомага правителствата в търсенето на трайни решения за тях.2 Както е посочено в Устава му, ВКБООН изпълнява мандата си за международна закрила, наред с другото, чрез „насърчаване на сключването и ратифицирането на международни конвенции за закрила на бежанците, надзор върху тяхното прилагане и предлагане на изменения към тях“.3 Надзорната отговорност на ВКБООН съгласно нейния Устав е потвърдена в член 35 от Конвенцията от 1951 г. за статута на бежанците („Конвенцията от 1951 г.“)4 и член II от Протокола от 1967 г. за статута на бежанците („Протоколът от 1967 г.“)5 задължават държавите-членки да сътрудничат с ВКБООН при изпълнението на неговия мандат, по-специално като улесняват изпълнението на задължението на ВКБООН да		

				надзирава прилагането на разпоредбите на Конвенцията от 1951 г. и Протокола от 1967 г. Надзорната отговорност на ВКБООН е отразена и в правото на Европейския съюз, включително чрез общо позоваване на Конвенцията от 1951 г. в член 78, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (наричан по-нататък „ДФЕС“). Надзорната отговорност на ВКБООН се упражнява отчасти чрез издаването на тълкувателни насоки относно значението на разпоредбите и термините, съдържащи се в Конвенцията от 1951 г., както и чрез предоставяне на коментари по законодателни и политически предложения, които оказват влияние върху защитата и трайните решения за лицата, обхванати от неговия II. Общи коментари ВКБООН приветства усилията на България да улесни достъпа до висше образование за лицата с предоставена международна и временна закрила. Те показват, че България признава, че разширяването на приобщаващото висше образование за бежанците е ключ към реализиране на икономическите и социалните ползи от висшето образование за младежите от бежанските и приемащите общности, като по този начин допринася и за глобалната цел за включване на 15 процента от младежите бежанци във висшето образование до 2030 г., поставена от ВКБООН и партньорите му (15 до 30).7 Предложените изменения, включително ограничаването на увеличението на		

				таксите за студенти, обучаващи се срещу заплащане, през целия период на висшето образование, както и премахването на определени административни изисквания за предоставяне от страна на кандидата на документи налични в регистри, поддържани от държавни органи, ако бъдат приети, биха допринесли за постигането на целта на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България (2021–2030 г.) за осигуряване на достъп до висше образование и учене през целия живот с високо качество, което подпомага личностното развитие и професионалната реализация, както и на глобалната цел „15 до 30“. III. Специфични коментари Като приветства съществуващите конкретни разпоредби в Закона за висшето образование и съответните подзаконови нормативни актове, насочени към улесняване на достъпа до висше образование за лицата, на които е предоставена временна закрила, ВКБООН изразява съжаление, че законопроектът не предвижда изменения, насочени към преодоляване на оставащите предизвикателства при осигуряването на пълен и ефективен достъп на тази категория лица. Понастоящем чл. 68, ал. 10 от Закона за висшето образование предвижда, че Приемането на студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, се извършва при облекчени условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет,		

				на места извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" ежегоден брой на приеманите студенти. Броят на приетите студенти се одобрява ежегодно от Министерския съвет по висши учебни заведения и специалности. Прието въз основа на чл. 68, ал. 10 Постановление 264/25.07.2024 г. за приемане на чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, за студенти в български държавни висши училища, предвижда квота от до 400 места годишно и въвежда специална процедура за прием. Последната предвижда възможността кандидат, който успешно е положил държавен зрелостен изпит и/или държавен изпит за придобиване на професионална квалификация, да бъде приет без конкурсен изпит, както и че приетите студенти заплащат такси по реда за българските граждани, и имат право на стипендии, общежития и стол в съответствие с правилата, приложими за българските граждани. Макар тази специфична процедура да позволява на част от студентите, на които е предоставена временна закрила, да се възползват от благоприятни условия за прием, анализът на ВКБООН показва, че нейното прилагане понастоящем не е напълно ефективно за постигане на целите ѝ за улесняване на достъпа до висше образование, както и за увеличаване на броя на децата с предоставена временна закрила включени в системата в средното образование в България, което ограничава нейното въздействие и ползите както за бежанците, така и за приемащата		

				общност. Предизвикателствата включват разпределението на наличните квоти – много от предлаганите места са отдалечени от градовете и регионите, където живеят големи бежански общности, а възможностите за записване специалности с голямо търсене на българския пазар на труда, като право и икономика, са много ограничени; освен това липсва гъвкавост, тъй като местата са ограничени до редовна форма на обучение, която голяма част не могат да посещават поради ангажименти, свързани с работа или полагане на грижи. Липсата на информация и времевата рамка на утвърждаване на квотите, крайният срок за подаване на заявления за прием в университет, както и получаването и признаването на дипломи, получени в чужбина, представляват допълнителни пречки. В резултат на това, въпреки че към 31 май 2026 г. в България има 72 442 лица с валидни регистрационни карти за временна закрила, 27 % от които са на възраст между 18 и 34 години, през академичната 2024/2025 година 44 студенти са били записани по предвидения в Постановлението ред, в 14 университета, докато през 2025/2026 година 91 студенти са били записани в 16 университета. Същевременно значително по-високият размер на таксите, предвидени за чужденци, на които не е предоставен статут на закрила или които не пребивават постоянно в България, представлява значителна пречка за достъпа до висше образование в България за значителен брой лица с предоставена временна		

				закрила, включително тези, които са завършили български училища, успешно са положили държавен зрелостен изпит и са получили диплома за средно образование. Въпреки това правото им на достъп до финансирано от държавата висше образование е ограничено до избора на специалности в рамките на квотите, определени в Постановлението, тъй като те нямат право да кандидатстват по реда за българските граждани съгласно действащите разпоредби на Закона за висшето образование. Според ВКБООН въвеждането на изменение, което да позволи на лицата, ползващи се с временна закрила, завършили средно образование в България, да бъдат приемани по реда за български граждани, не само ще улесни достъпа до висше образование и ще им помогне да реализират потенциала си за професионално развитие, което би донесло ползи и за приемащото общество, но също така ще насърчи по-нататъшно увеличаване на записванията в средното образование в България, тъй като ще представлява стимул за кандидатите, които са записани в български училища, в сравнение с тези, които са продължили образованието си онлайн в Украйна. Това би представлявало важна стъпка към преодоляване на ниския процент на включване в първи и втори гимназиален етап. Освен това, ако такава промяна бъде приета, учениците, които успешно са издържали държавните зрелостни изпити, няма да бъдат задължени да посещават настоящия задължителен едногодишен курс по български език през първата си година във висше учебно заведение, което ще доведе до финансови икономии. В		

				допълнение, такова изменение би допринесло за преодоляването на ситуации, при които бежанци, успешно положили всички приравнителни изпити при записване в средно образование в България (които често в гимназиалните етапи са над 10) и успешно положили ДЗИ на български език, нямат право да кандидатстват в желани от тях специалности в предпочитани университети., като по този начин се предотвратява загубата на студенти с висок потенциал за интеграция. ВКБООН препоръчва: Чл. 68, ал. 10 от Закона за висшето образование да се измени, както следва: (10) Приемането на студенти - чуждестранни граждани или лица без гражданство, получили временна закрила на територията на Република България, се извършва: 1. по реда на българските граждани в рамките на местата, утвърдени по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" ежегоден брой на приеманите студенти, за кандидатите, издържали успешно държавните зрелостни изпити и/или задължителен държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – по теория и практика на професията, съгласно Закона за предучилищното и училищното образование; 2. при облекчени условия и по ред, определени с акт на Министерския съвет, на места извън утвърдения по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" ежегоден брой на приеманите студенти, за останалите	**Не се приема**	Законът цели да запази местата по държавна поръчка (субсидирани от държавата въз основа на потребностите на пазара на труда) за български граждани и граждани на ЕС. Включването на лица с временна закрила в тази квота би променило методиката за планиране на приема. Приемането им по общия ред за български граждани би премахнало възможността държавата да контролира и ограничава броя на тези лица в специфични специалности чрез отделни квоти (400 места по Постановление № 264/2024 г.). Макар че лицата с временна закрила заплащат такси в размера, определен за български граждани (чл. 95, ал. 13), законът ги третира като чуждестранни граждани до момента на отпадане на закрилата. Според чл. 68, ал. 11, правото да продължат обучението си при условията и по реда за български граждани се придобива едва след изтичане на срока на временната закрила

				кандидати. Броят на приеманите за обучение студенти по този ред се утвърждава ежегодно от Министерския съвет по висши училища и специалности. IV. Заключение ВКБООН изразява увереност, че тези коментари ще бъдат надлежно взети предвид в предстоящите законодателни процеси, и остава на разположение за предоставяне на допълнителна техническа подкрепа, експертен опит и необходими разяснения.		или след отпадане на основанията за предоставянето й. Дотогава те остават в специален режим на прием „при облекчени условия“. Директното включване на чужденци в националната квота може да създаде неравнопоставеност при запълването на капацитета на най-желаните специалности, за които ВКБООН настоява.
13.	**15.07.2026 г. Деловодна система на МОН**	**Проф. Георги Янков**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Национална художествена академия	В обявения срок за обществено обсъждаме предлагаме следните изменения в Закона за висшето образование, придружени с мотиви за това. Предложение за изменение на текстове в Закона за висшето образование: 1. В предлаганата като &7 в Проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, нова редакция на ал.4 на чл.95 да се извърши следната корекция: „заличава се ал.3 на чл.21“ 2. Създава се нова ал.5 в чл.95 със следното съдържание: „ал. 5 Размерът на таксите за обучението по чл. 21, ал. 3 и по чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ не може да бъде по-нисък от 50 на сто от таксата по ал.4, като за целия срок на обучението на студента за съответната образователно-квалификационна степен този размер не може да се увеличава общо с повече от 20 на сто, спрямо определения през първата година от обучението, дори	**Не се приема**	Предложеният размер на таксата за обучение за лицата придобили ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в размер не по-нисък от 25 % от средствата за издръжка на обучението за съответното професионално направление по същество ще даде възможност за допълнително сериозно намаление на таксите за обучение на определена група обучаващи се. Такова намаление не е обсъждано до момента със заинтересованите страни и включването му в изменителния акт може да забави значително процедурата по приемането му. В тази връзка считаме че предложението следва да бъде предварително съгласувано, примерно на Съвет на ректорите, и ако има необходимата подкрепа да бъде включено в следващо изменение на Закона за висшето образование

				ако максимално допустимият увеличен размер е под законово определения минимум. Така формулирания текст въвежда размер на таксата за обучение за лицата придобили ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в размер не по-нисък от 25 % от средствата за издръжка на обучението за съответното професионално направление. Мотиви за предложението: 1. Все по-често в кандидат-студентските кампании се включват кандидати с образователни и квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“, придобити в предходни години в същото или различно професионално направление. Редица млади хора и такива на средна възраст, след натрупан професионален опит и стаж, избират да надградят образованието си различна посока от първото висше образование (хипотезата на т.н. „второ висше образование“). Желанието им мотивирано от нарастващата нужда от продължаващо образование (образование през целия живот) и придобиване на гъвкава компетентност в различни сфери. За да бъдат истински добри специалисти в упражняваната от тях или нова професия, от тях изискват съответно специализирано образование, придобито в системата на висшето образование. Те би трябвало да получат насърчение и възможности да надградят образованието си в ОКС „Бакалавър“ или „Магистър“. Безспорно е, че пазара на труда все повече ще се отваря към интердисциплинарни специалисти, с умения за комбиниране на		

				знания от различни професионални направления. Тясната специализация ще намира все по-малко възможност за реализация, обстоятелство което се отчита от всички висши училища и което намира отражение в прилагането на все повече интердисциплинартни подходи в програмите и обучението. Задължителното платеното обучение, при т.н. „второ висше образование“, дори с предлаганата такса от 50% от субсидията, е сериозна пречка и в контекста на казаното до тук съдържа немалка доза несправедливост, доколкото кандидатите за „второ висше образование” често показват подготовка достатъчна за най-високи оценки в конкурсната надпревара. Не по-малко важно е, че много хора, ориентирани към „второ висше образование”, предпочитат да направят това в други държави с мотив символични такси за обучение. Смятаме, че стратегически по-правилното решение е мотивираните кандидати с вече придобита образователна и квалификационна степен да получат достатъчно добри финансови условия, за да продължат образованието си България, вместо да напускат страната в опит да придобият допълнителни знания и умения. 2. В следващите няколко години във висшето образование ще се включи поколение с много ниска раждаемост и отрицателен прираст. Това ще наложи още по-гъвкава политика на държавата за стимулиране на желаещите да получат висше образование. Наложително ще стане да бъде приета нарочна стратегия за продължаващото образование в т.ч. и т.н.		

				„второ висше образование“. Предлаганата промяна изпреварващо въвежда възможност за насърчаване на мотивираните кандидати да продължават своето образование, включително и в различни професионални направления. 3. Предлаганата промяна ще стимулира и висшите училища да се ориентират не само към чуждестранни студенти, но и да отговарят на нуждите на българския пазар на труда в предстоящи трудни години. В по-голямата част от Европейския съюз публичното образование е организирано така, че „второто висше образование“ да бъде достъпно финансово, със стойности на обучението близки до придобиването на първа образователна и квалификационна степен. Много държави третират студентите еднакво, независимо дали учат за първи или втори път, особено когато става дума за държавни (публични) университети.		
14.	**16.07.2026 г. Деловодна система на МОН**	**Управителен съвет на Съвета на ректорите на висшите училища в България**	☐ Лицето действа от свое име ☒ Лицето защитава позиция от името на друго лице/група лица: Съвет на ректорите на висшите училища в България	Съветът на ректорите се запозна с публикувания за публично обсъждане законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование и дава следното становище във връзка с направените предложения за изменения в него: Предложението по т. 1 за ограничение на увеличението на таксите на студентите, обучаващи се срещу заплащане, с не повече от 20% за приетите за обучение в първи курс за учебната 2025/2026 година и за всички следващи години, както и за осигуряването на възможност за висшите училища да определят по-ниски такси за		

				студентите и докторантите, обучаващи се срещу заплащане, внася правна и социална сигурност за адресатите на тези мерки. Независимо от обстоятелството, че икономическите процеси, които се развиват в рамките на един четиригодишен обучителен цикъл от следването на студентите трудно могат да бъдат предвидени детайлно, което може да се отрази потенциално негативно на стабилността на бюджетите на висшите училища, подкрепяме това предложение от гледна точка на разбирането, че интересите на студентите и докторантите следва да бъдат отчетени и защитени приоритетно. Подкрепяме изцяло предложението по т. 2 да се освободи от държавна намеса решаването на въпроса за определяне на таксите за кандидатстване и те да се утвърждават от органите на академично управление на съответното висше училище. То е израз на прилагане на принципа на децентрализация и освобождаване на държавата от неспецифичната й роля на регулатор на отношения, които пазарът може да регулира много по-ефективно. Такъв подход в бъдеще е препоръчително да бъде приложен и по отношение на таксите за обучение, които в момента са изключени от обхвата на законодателното предложение, но е добре да бъдат включени в него на някакъв етап. Включването на Регистъра за академично признаване на придобито в чуждестранни висши училища висше образование и признаване на придобита в чужбина степен, съответстваща на образователната		

				и научна степен „доктор” към общата информационна система на висшето образование, също среща нашето одобрение. С това законодателно намерение се дава допълнителна яснота и се улеснява информационния обмен при администрирането на процесите във висшето образование, което би улеснило дейността на висшите училища. Със същите мотиви подкрепяме и предложението по т. 4, като считаме, че всяко решение, насочено към намаляването на административната тежест за гражданите и юридическите лица заслужава пълна подкрепа. Изразяваме резерви във връзка с предложението по т. 5 за въвеждане на законово ограничаване на правото на стипендии от държавния бюджет само за студенти и докторанти, приети на места, субсидирани от държавата, в редовна форма на обучение. По същество това предложение цели да коригира ефекта, предизвикан от обявената за противозаконна разпоредба на чл. 1, ал. 1, т. 1 от Постановление № 90 от 26 май 2000 г. на Министерския съвет за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и специализантите от държавните висши училища и научни организации (обн., ДВ, бр. 44 от 30.05.2000 г., в сила от 1.10.2000 г., доп. - ДВ, бр. 101 от 2002 г., доп. - ДВ, бр. 62 от 2012 г., в сила от 01.09.2012 г., доп. - ДВ, бр. 59 от 2016 г., в сила от 29.07.2016 г., изм. - ДВ, бр. 19 от 2018 г., в сила от 02.03.2018 г.), в частта, относно израза "с изключение на студентите,		

				приети по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, буква "б" и чл. 21, ал. 2 и 3 от Закона за висшето образование" с Решение №10666 от 30.10.2025 г. по адм.д. №8042/2025 г. на ВАС – 5-членен състав. Политическото решение, средства за стипендии да се предвиждат и заделят единствено за студенти, обучаващи се държавна поръчка, в редовна форма на обучение, по принцип изключва студентите на частните висши училища от списъка на потенциалните бенефициери, също както и студентите в държавните висши училища в задочна, вечерна и дистанционна форма на обучение. Съветът на ректорите обединява всички висши училища в Република България и следва да отчита засягането на интересите на всяко едно от тях. Принципният и недискриминиращ подход изисква от правото на получаване на стипендия да не бъдат изключвани групи студенти на база образователен белег – вида на провежданото обучение. Допълнително - законодателната промяна на правното положение, установено със съдебно решение, е сигнал към обществото, който би бил приет нееднозначно от широки социални слоеве. Обръщаме внимание на част от мотивите към цитираното съдебно решение на Върховния административен съд, в които се посочва: „Посоченото е и нарушение на принципа на равенство пред закона и на задължението за еднакво третиране,		Относно аргументи за липса на неравно третиране препращаме към т. 1 от таблицата.

				установени в чл. 6, ал.2 от КРБ. В тази връзка неоснователно е възражението на касатора за неотносимост на разпоредбата към разглеждания спор. Равенството пред закона означава равнопоставеност на всички граждани пред закона и задължение за еднаквото им третиране. В случая студентите в платена форма на обучение не са еднакво третирани с останалите студенти по отношение на получаване на стипендия. Неоснователен е и изводът на касатора за липса на дискриминация по отношение на тези студенти, тъй като тази група лица не се намират в сравними сходни положения със студентите, които се обучават със средства от държавния бюджет. Всички студенти без значение от формата на обучение се намират в идентично фактическо и правно положение. Обучението на двата вида студенти не се различава с оглед изискванията за съответната специалност по учебен план. Безспорно оспорената разпоредба на ПМС № 90/26.05.2000г. установява нееднаквото третиране на студентите приети в държавни висши училища срещу заплащане, въз основа на признаците лично положение и имуществено състояние, както и на признаци, установени в международен договор, по който Република България е страна, предвид разпоредбата на чл. 3, б. “в” от Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието, по силата на която не се допускат никакви различия от страна на държавните органи по отношение на учащите се при предоставянето на стипендии, освен различията, основани на		

				техния успех. Изключването на студентите, приети по реда на чл. 9, ал. 3, т. 6, буква "б" и чл. 21, ал. 2 и 3 от Закона за висшето образование, от кръга на лицата, които имат право на стипендия, не представлява различие, основано на техния успех или нужди по смисъла на чл. 3, буква "в" от Конвенцията” От изложеното следва, че е много вероятно предложената нова законова редакция на чл. 8, т.3 ЗВО да противоречи на Закона за защита от дискриминация и на посочените в мотивите на съдебното решение международни договори и конвенции, по които Република България е страна. Припомняме, че към настоящия момент е налице висящ правен спор за наличие на обявени за дискриминационни норми в Закона за висшето образование, след решение на Комисията по защита от дискриминация, предмет на разглеждане по адм.д. №11087/2025 г. по описа на ВАС. Преценката, дали предложеното нормативно предвидено разграничение „преследва легитимна цел от обществен интерес – насочване на ограничените публични ресурси към студентите и докторантите, за които обучението в редовна форма предполага най-висока степен на ангажираност и съответно най-голяма необходимост от финансова подкрепа” е ключова, като тя следва да съответства на посочените по-горе международни актове. Правната рамка на тази преценка следва да бъде отчетена с приоритет пред други аргументи, както и		В изпълнение на чл. 28, ал. 3 на Закона за нормативните актове, проектът на закон, който подлежи на разглеждане от Министерския съвет, се придружава и от справка за съответствието с Конвенцията за защита на правата на

				да се отчете, че според чл. 5, ал. 4 на Конституцията на Република България международните правни норми се прилагат с приоритет пред вътрешното ни законодателство. С оглед изложеното би било добре преди приемането на предложеното изменение на чл.8, т.3 ЗВО да бъде потърсено предварителното становище на експерти по антидискриминационно законодателство и Комисията по защита от дискриминация.	**Приема се**	човека и основните свободи и с практиката на Европейския съд по правата на човека, която се изготвя от Министерството на правосъдието. В тази връзка при внасяне на материалите за разглеждане в Министерския съвет, ще бъде приложена и получената от Министерството на правосъдието справка по чл. 28, ал. 3 от Закона за нормативните актове.